

Riktlinje för ekonomiskt bistånd Askersund kommun

Gäller fr.o.m. 2025-07-01

Reviderad av socialnämnden 2026-08-25

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1.1 Leshänvisning.....	5
1.2 Riktlinjernas syfte och innehåll	5
1.3 Lagstiftning och regelverk	5
1.4 Socialtjänstlagen (SoL).....	6
1.4.1 Mål och principer	6
1.4.2 God kvalitet	6
1.4.3 Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah	6
1.4.4 Rätten till bistånd – 12 kap. 1§ socialtjänstlagen	6
1.4.5 Offentlighets- och sekretesslagen (OSL).....	7
2. Viktiga principer och perspektiv	7
2.1 Vetenskap och beprövad erfarenhet	7
2.2 Tillgänglighet och bemötande.....	7
2.3 Barnperspektivet	7
2.4 Våld i nära relationer.....	7
3. Allmänna riktlinjer	8
3.1 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	9
3.2 Klientens ansvar att medverka till utredningen	9
4. Sökandegrupper	10
4.1 Arbetslösa – aktivt arbetssökande	10
4.2 Barn och ungdom	10
4.3 Egna företagare	11
4.4 Giftn men ej sammanboende	11
4.5 Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja	11
4.6 Personer i kriminalvård.....	11
4.7 Personer med skadligt bruk och beroende.	12
4.8 Sammanboende med hushållsgemenskap	12
4.9 Sjukskrivna	12
4.10 Studerande	13
4.11 Studerande som saknar grundskolekompetens	13
4.12 Studerande som har grundskolekompetens.....	13
4.13 Våld i nära relation.....	13
4.14 Värnpliktiga	14
4.15 Övriga sammanboende med hushållsgemenskap	14
5. Utländska medborgare	14
5.1 EU-medborgare.....	14
5.2 Uppehållsrätt.....	15
5.2.1 Bedöma uppehållsrätt	15
5.3 EU/EES-medborgare med uppehållsrätt.....	15

5.4	EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt.....	16
5.5	Tillfällig vistelse	16
5.6	Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige	16
5.7	Asylsökande som ansöker om ekonomiskt bistånd	17
5.8	Personer med uppehållstillstånd	17
5.9	Flyktingar som omfattas av etableringsreformen	17
5.10	Nordiska medborgare.....	18
6.	Försörjningsstöd	18
6.1	Allmänt	18
6.2	Umgänge och växelvis boende.....	19
6.3	Särskilda skäl att beräkna försörjningsstöd till en högre nivå	19
6.4	Särskilda skäl att beräkna försörjningsstöd till en lägre nivå	20
6.4.1	Fickpengar	20
6.4.2	Reducerad norm.....	20
6.5	Matnorm/ Akut bistånd.....	20
7.	Försörjningsstöd utöver riksnormen	21
7.1	Arbetsresor.....	21
7.2	Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	21
7.3	Boende – allmänt	21
7.3.1	Högsta godtagbara boendekostnad/skälig boendestandard	21
7.3.2	Andrahandsboende	21
7.3.3	Bostadsrätt/villa/fastighet/tomt	22
7.3.4	Byte av bostad	23
7.3.5	Nyinflyttade till kommun	23
7.3.6	Inneboende	23
7.3.7	Delad lägenhet	24
7.3.8	Övriga boendeformer	24
7.3.9	Hyseslägenhet.....	24
7.3.10	Hyr fastighet.....	24
7.3.11	Ungdomars boende.....	25
7.3.12	Deposition – förskottshyra.....	25
7.4	Beslut om rådtrum	25
7.4.1	Rådtrum för avyttring av bostadsrätt/egen fastighet	25
7.4.2	Rådtrum under uppsägningstid.....	25
7.5	Hemförsäkring	25
7.6	Hushållsel	26
8.	Livsföring i övrigt	26
8.1	Förskole- och skolbarnsomsorgsavgift	26
8.2	Dator, surfplatta eller smartmobil.....	27
8.3	Egenavgift vid sjukhusvård	27
8.4	Egenavgift vid vård och behandling	27
8.5	Flyttkostnader	28
8.6	Glasögon/Kontaktlinser	28

8.7	Hemutrustning	29
8.7.1	Möbler och husgeråd	29
8.8	Internet	29
8.9	Kläder och skor utöver vad som ingår i riksnormen	29
8.10	Läkarvård och läkemedel	30
8.11	Magasineringskostnad	30
8.12	Tandvård	30
8.12.1	Akut tandvård	30
8.12.2	Nödvändig uppehållande tandvård	31
8.12.3	Egen betalningsförmåga	32
8.13	Fritidsaktiviteter/fritidsutrustning för barn	32
8.14	Rekreation	32
8.15	Resor	33
8.15.1	Rekreativresor	33
8.15.2	Sjukresor	33
8.15.3	Resa till begravning	33
8.15.4	Umgängesresor	33
8.15.5	Återföreningsresor	34
8.15.6	Återvändningsresor	34
8.16	Rättshjälp	34
8.17	Sommarlovspeng	34
8.18	Spädbarnutrustning	35
8.19	TV	35
8.20	Underhållsstöd	35
9.	Ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL	35
9.1	Begravningskostnader	36
9.2	Skulder	36
9.2.1	Hyresskulder	36
9.2.2	Elskuld	37
10.	Inkomster	38
10.1	Allmänt	38
10.2	Ersättningar och fiktiva inkomster	39
10.3	Hemmavarande barns inkomst/feriearbete	39
10.4	Tidigare inkomster över försörjningsstödsnivå	40
10.5	Jobbstimulans	40
10.6	Skadestånd och försäkringsersättningar	40
11.	Tillgångar	41
11.1	Arv	41
11.2	Bankmedel, aktier, obligationer	41
11.3	Bosparande	41
11.4	Fastighet	41
11.5	Fordon, allmänt	41
11.6	Fordon som egen tillgång	41

11.7	Kontanter och bankmedel	42
11.8	Lösöre	42
11.9	Pensionssparande	42
12.	Praktik och kompetenshöjande verksamhet.....	42
12.1	Samverkan med arbetsförmedlingen.....	42
12.1.1	Kravet att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet	43
12.2	Studerande	43
13.	Återkrav och återbetalning	43
13.1	Bistånd som betalats ut på felaktiga grunder, 33 kap. 1 § SoL	44
13.2	Förskott på förmån eller ersättning grunder, 33 kap. 2 § SoL	44
13.3	Återkrav av bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL med villkor om återbetalning.....	44
13.4	Om den enskilde inte återbetalar, 33 kap. 4 § SoL	44
13.5	Eftergift enligt, 33 kap. 6 § SoL	44
14.	Övrigt.....	45
14.1	Förlust av plånbok eller motsvarande	45
14.2	Hemkomst efter utlandsvistelse.....	45
15.	Sammanfattning	45

1. Inledning

Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd i Askersunds kommun. Utgångspunkten för arbetet är relevant lagstiftning och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Socialnämnden ansvarar för handläggning av insatser till enskilda i Askersund.

Socialtjänsten ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänstens arbete ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden prövas rätten till ekonomiskt bistånd. I utredningsarbetet ingår både en ekonomisk utredning och en utredning av hela livssituationen. Alla kontakter med personer som söker stöd eller råd från socialtjänsten ska bygga på respekt för människors lika värde, den enskilda människans värdighet och individens självbestämmande och integritet.

1.1.1 Lëshänvisning

I riktlinjerna finns flera olika hänvisningar kopplade till respektive avsnitt. Hänvisningarna sker mestadels till följande:

- Ett annat avsnitt i riktlinjerna
- Relevanta handböcker och vägledningar från Socialstyrelsen
- Rutiner
- Domar/lagar

1.2 Riktlinjernas syfte och innehåll

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling när det gäller utredning, bedömning och tillgång till de insatser som kan erbjudas från socialtjänstens sida. Riktlinjerna ska ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras. Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. En individuell behovsprövning ska alltid göras och i de fall det finns sakliga och särskilda skäl kan bistånd beviljas utöver det som framgår i riktlinjerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov utan riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. Riktlinjen utgör ett komplement till gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd med mera.

1.3 Lagstiftning och regelverk

De lagar som främst reglerar försörjningsstöds verksamhet är Socialtjänstlagen, SoL, Förvaltningslagen, FL, Offentlighets- och sekretesslagen, OSL, Föräldrabalk (1949:381), FB och Kommunallagen, KL. Verksamheten omfattas och påverkas även av regler i flera andra lagar som exempelvis Hälso- och sjukvårdslagen, HSL, Socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB, Bidragsbrottslagen (2007:612), Äktenskapsbalken, ÄktB, Sambolagen (2003:376) och Lag om mottagande av asylsökande med flera (1994:137), LMA.

Andra lagar som finns inom socialtjänstens verksamhetsområden och som påverkar verksamheten är Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS, lag med särskilda bestämmelser om unga (1990:52), LVU och lag om vård av missbrukare i vissa fall (1988:870), LVM. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och vanliga behov. I övrigt får en individuell prövning göras. Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i en nödsituation. Vägledning kan även hämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten. Vägledning kan också hämtas från prejudicerande domar.

1.4 Socialtjänstlagen (SoL)

1.4.1 Mål och principer

Socialtjänstens mål och lagens intention regleras i portalparagrafen 2 kap. 1 § SoL. Målet är att den enskilde ska kunna leva ett självständigt liv. Inriktningen för arbetet ska vara att frigöra och utveckla individens egna resurser. Varje människa har själv ansvar för sitt liv och socialtjänsten ska inte ta över den enskildes ansvar. Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande i kontakten med den enskilde.

Socialtjänstens verksamhet ska präglas av helhetssyn och kontinuitet. Detta innebär bland annat att den enskildes sociala situation och de problem som personen upplever ska ses i förhållande till hela den sociala miljön. Hänsyn ska inte bara tas till familjen utan även den enskildes situation när det gäller arbete, bostad och fritidsaktiviteter. Socialtjänsten ska sträva efter att finna en samlad lösning på de sociala svårigheterna i den enskildes situation.

1.4.2 God kvalitet

Socialtjänstens insatser ska enligt 5 kap. 1 § SoL, vara av god kvalitet. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten i enlighet med de lagar och andra föreskrifter som styr verksamheten. Socialstyrelsen ger exempel på vad som menas med god kvalitet:

- Att den enskilde anser sig bli bemött med respekt.
- Att den enskilde får tillräcklig information så att den kan tillvara ta på sina rättigheter och att verksamheten bedrivs så att den enskildes rättssäkerhet garanteras.
- Att insatserna utformas efter den enskildes behov och så långt det är möjligt i samråd med den enskilde.
- Att insatserna utformas så att de inriktas på att frigöra och utveckla den enskildes resurser.
- Att barnperspektivet särskilt beaktas i verksamheten.

1.4.3 Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah

Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet med Lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och missförhållanden förebyggas samt, om de ändå uppstår, rättas till. Målet är att den enskilde får insatser av god kvalitet och skyddas från missförhållanden.

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Enligt bestämmelserna om Lex Sarah ska anställda med flera genast rapportera missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden till den som bedriver verksamheten. Rapporteringsskyldigheten omfattar även den som kan komma i fråga för insatser.

1.4.4 Rätten till bistånd – 12 kap. 1§ socialtjänstlagen

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät för människor som inte själva kan tillgodose sina behov och är tänkt som en tillfällig lösning. Den enskilde har själv ett eget ansvar för sitt liv. Detta innebär att den enskilde ska använda alla de möjligheter som finns för att självklara sin försörjning innan rätten till bistånd träder in. Biståndet ska tillförsäkra den enskilde skälig levnadsnivå. Insatserna för den enskilde ska inriktas på att såväl avhjälpa det aktuella behovet som att underlätta för den enskilde att självklara sin försörjning i framtiden.

1.4.5 Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (1 kap. 26 § OSL). Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från den enskilde eller om det finns reglerat i lag. Inför utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska en sekretessprövning alltid göras.

2. Viktiga principer och perspektiv

2.1 Vetenskap och beprövad erfarenhet

De som behöver samhällets insatser ska erbjudas hjälp som bygger på bästa tillgängliga kunskap. Målet är att de insatser som ges ska vara till nytta och aldrig till skada för den enskilde. Evidensbaserad praktik (EBP) innebär att den professionelle väger samman sin expertis med bästa tillgängliga kunskap, den enskildes situation, erfarenheter och önskemål vid beslut om insatser. Den enskildes inflytande väger alltså tungt.

2.2 Tillgänglighet och bemötande

Frågor om bemötande och tillgänglighet är särskilt viktiga att uppmärksamma under en utredning. Det kan ha avgörande betydelse för en persons möjlighet att komma till tals och utöva inflytande över planerade och beslutade insatser, men också för kvaliteten i utredningen. Personer som ansöker om insatser och bistånd ska ges ett gott bemötande under tillgängliga former.

Bemötandet kan behöva anpassas med hänsyn till den enskildes förutsättningar exempelvis utifrån olika funktionsnedsättningar eller behov av språktolk/teckentolk. Det kan också handla om att det finns hinder i den fysiska miljön som måste avhjälpas. Det är viktigt att handläggaren utgår från varje persons faktiska förutsättningar.

Den 1 januari 2015 infördes bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen. Bristande tillgänglighet innebär att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att man inte har vidtagit skäligen åtgärder för tillgänglighet för att personen i fråga ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.

2.3 Barnperspektivet

Socialtjänsten ska uppmärksamma och beakta barnens situation i familjer som uppstår ekonomiskt bistånd. I varje ärende som rör familjer med barn ska barnens intresse dokumenteras och beaktas. Det är viktigt att i samarbete med föräldrarna uppmärksamma barnens behov och situation med tydlig koppling till den ekonomiska situationen.

- Vid beslut om akut ekonomiskt bistånd/matpengar gällande barnfamiljer ska barnperspektivet speciellt uppmärksammas genom att frågor ställs kring barnets situation. Se separat samtalsmanual/rutin ”Barns behov i aktuellt hushåll”.
- Vid bedömning av om boendestandard och boendekostnad är skälig för en barnfamilj, ska hänsyn tas till barns behov av utrymme. Detta gäller även för barn som visats i bostaden endast under umgängestid.
- För barnfamiljer med långvarigt bidragsberoende bör barnens situation beaktas när behov av hemutrustning bedöms.
- Barnperspektivet ska särskilt beaktas utifrån både ”Barnkonsekvensanalys” samt ”Barnrättsanalys”. Se separata rutiner.

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd till el- och hyresskulder med risk för avhysning av barnfamilj, ska de sociala konsekvenserna för barnen särskilt beaktas.

2.4 Våld i nära relationer

Personer som är utsatta för våld i nära relation finns inom alla socialtjänstens områden. Begreppet ”närstående” är enligt Socialstyrelsens definition könsneutralt och syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha en nära och förtroendefull relation till. Det kan handla om såväl makar, sambor, pojk- eller flickvänner, som föräldrar, syskon, barn eller andra släktingar. Det kan även gälla andra personer som den våldsutsatta har eller har haft en nära och förtroendefull relation till. Bedömningen om vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet. Det är också viktigt att beakta att våld kan förekomma i både heterosexuella och samkönade relationer och att såväl kvinnor som män kan vara utsatta respektive förövare. Våldet kan ta sig många uttryck: fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt, materiellt eller i form av försummelse (det sistnämnda gäller särskilt äldre personer och personer med funktionsnedsättning).

Socialnämndens ansvar för våldsutsatta personer stadgas framför allt i 13 kap. 1 § och 18 kap. 6 § SoL. Där anges bland annat att nämnden ansvarar för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Kvinnor och barn som utsatts för våld, eller barn som upplevt våld mellan närstående, ska särskilt beaktas. Det är även viktigt att uppmärksamma våldsutövare, för att informera om och lotsa vidare till insatser för att våldet ska upphöra.

Alla socialsekreterare måste ha grundläggande kunskaper för att våga fråga om och upptäcka våld i nära relation. Om ekonomihandläggare i ett ärende får kännedom om att en person är våldsutsatt ska socialsekreterare med ansvar för att utreda våld i nära relation kopplas in. FREDA- kortfrågor ska tillämpas i dessa ärenden. Frågorna ska ställas enskilt med varje part. Om nämnden får kännedom om att ett barn antingen själv utsatts för våld eller andra övergrepp, eller har upplevt att någon närstående har blivit det, ska en utredning av barnets behov av stöd och hjälp inledas utan dröjsmål. Detta innebär att om nämnden får kännedom om att en vuxen som utsätts för våld har barn/bor tillsammans med barn, ska informationen **omgående** överlämnas till barn- och familjeenheten.

I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i biståndshushållen i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Vid bedömning av rätten till bistånd i form av exempelvis placering i skyddat boende får den våldsutsattas ekonomi inte avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller inte. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ska däremot behovsbedömningen kompletteras med en ekonomisk prövning, d.v.s. om den sökande själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose hans eller hennes ekonomiska behov. I det akuta skedet är dock skyddsbehovet det primära och tillfälligt ekonomiskt bistånd kan beviljas utan sedvanlig prövning av den skyddsbehövande egna ekonomiska förutsättningar. Att hänvisa till sambos/partners/maka/makes försörjningsskyldighet är olämpligt.

Vid handläggning av ekonomiskt bistånd läggs alltid ärendet upp med kvinnan som ärendebärare. Syftet med det är att förebygga ekonomiskt våld ur ett kvinnofridsperspektiv. I samband med aktualisering av hushåll där det förekommer våld i nära relation är det lämpligt att lägga upp separata ärenden. Detsamma gäller när förekomst av våld i nära relation framkommer i redan pågående ärenden.

3. Allmänna riktlinjer

Utgångspunkten i arbetet med ekonomiskt bistånd ska vara individens eget ansvar för att förändra sin situation. Den enskilde kan inte anses ha rätt till ekonomiskt bistånd om den enskilde inte efter förmåga försöker bidra till sin egen försörjning. Vid prövning av ansökan om ekonomiskt bistånd måste därför alltid den enskildes möjligheter att tillgodose behovet genom egna åtgärder eller med anlitande av andra servicesystem prövas i första hand. Ekonomisk rådgivning ska så långt som möjligt användas som ett alternativ till att bevilja ekonomiskt bistånd eller för att förebygga ett bidragsberoende.

Det ekonomiska biståndet ska vara en hjälp till självhjälp. Aktiva insatser som syftar till att stärka den

enskildes ställning på arbetsmarknaden, särskilt för arbetslösa ungdomar, ska användas. Relevanta krav ska alltid ställas i syfte att stödja den enskilde att finna en väg till eget arbete och därmed egen försörjning.

Krav på aktiv medverkan som utgår från den enskildes behov och förmåga ska ställas. Detta ska i första hand ske i samverkan med arbetsförmedlingen. Detta kan också ske i kommunalt anordnad praktik eller i annan verksamhet i syfte att höja kompetensen. Deltagande i sådan verksamhet ska utgöra ett led i en medveten strategi som syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden.

För personer som bedöms bli långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd (mer än tre månader) ska planeringen preciseras i en individuell genomförandeplan. Genomförandeplanen ska innehålla fakta om nuvarande situation, belysa problembilden samt hinder och möjligheter till förändring. Genomförandeplanen ska även innehålla uppgifter om hur den uppkomna situationen kan brytas och hur lång tid det beräknas ta. Genomförandeplanen följs upp var 3:e månad.

Vid arbetslöshet är det grundläggande kravet att den sökande är anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen och aktivt söker arbete. Aktivt arbetssökande är den som kontinuerligt har kontakt med arbetsförmedlingen, antar de erbjudanden om inkomstbringande sysselsättning som erbjuds och på eget initiativ söker annonserade tjänster samt själv tar kontakt med arbetsgivare för att undersöka möjligheten till arbete. Det förutsätts att den sökande söker såväl arbeten för vilka den sökande är kvalificerad genom utbildning eller erfarenhet som okvalificerade arbeten både inom bostadsorten som inom pendelavstånd. Den sökande bör på ett tillförlitligt sätt kunna visa på sin aktivitet.

För den som är förhindrad att vara aktivt arbetssökande, krävs det i princip aktivt deltagande för att efter förmåga undanröja hindren eller för att erhålla annan inkomst till exempel sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning.

När missbruksproblem är orsaken till svårigheter att få arbete är kravet att den enskilde medverkar till att komma ifrån sitt missbruk.

Den som är sjukskriven och därför inte kan vara arbetssökande ska uppvisa läkarintyg. Rehabiliteringsplan i samråd med Försäkringskassan och arbetsförmedling ska upprättas vid längre eller ofta återkommande sjukskrivning. Då en mer långvarig arbetsoförmåga anses föreligga måste den enskildes situation utredas i samverkan med arbetsförmedling och försäkringskassa. Möjligheterna till sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning eller aktivitetsersättning ska därvid beaktas.

3.1 Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd kan beviljas efter en individuell behovsprövning. Grundläggande krav är att den arbetslöse ska vara inskriven på Arbetsförmedlingen, aktivt arbetssökande och efter förmåga göra vad han eller hon kan för att behovet ska kunna tillgodoses på annat sätt. En normberäkning ska göras som grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd föreligger. Riksnormen utgör en vägledning vid prövningen. Den enskildes totala situation ska beaktas och kan motivera såväl högre som lägre bidragsbelopp än vad riksnormen anger. Ansökningar utöver gällande riksnorm ska behandlas restriktivt. Rehabiliteringsaspekten ska särskilt beaktas i detta sammanhang.

3.2 Klientens ansvar att medverka till utredningen

För att utreda rätten till bistånd måste socialsekreteraren kunna bedöma klientens försörjningsförmåga inför varje beslut. Klienten ansvarar för att förse sin socialsekreterare med de underlag som behövs för att utreda biståndsbehovet. I klientens ansvar ingår också att komma till besök som socialsekreteraren på ekonomiskt bistånd kallar till och att medverka aktivt till att upprätta en planering mot egen försörjning. Som regel ger det grund för att avslå ansökan, om en klient utan giltigt skäl uteblir från besök, eller i övrigt underlåter att lämna underlag till utredningen. För att ett avslag ska kunna ske på dessa grunder behöver klienten först ges ett

föreläggande med hänvisning till att det kan bli avslag om klienten inte senast ett visst datum kommer in med begärda handlingar.

4. Sökandegrupper

4.1 Arbetslösa – aktivt arbetssökande

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd måste den enskilde söka lämpliga arbeten. Den arbetslöse är skyldig att söka heltidsarbete om lämpligt sådant finns att söka. Den arbetslöse är vidare skyldig att söka arbeten inom pendelavstånd. Vad som anses som rimligt pendelavstånd ska bedömas i förhållande till den arbetslöses levnadsförhållanden. Möjligheten att pendla till ett arbete är till exempel större för en arbetslös i hushåll utan barn än för en ensamstående förälder.

För att vara berättigad måste den arbetslöse besöka arbetsförmedlingen på de besökstider den arbetslöse erhåller. Den arbetslöse är skyldig att acceptera anvisat arbete, utbildning eller annan arbetsmarknadsåtgärd. I vissa fall kan socialnämnden anvisa praktik eller kompetenshöjande verksamhet. Om den arbetslöse avvisar arbete, utbildning eller annan arbetsmarknadsåtgärd utan godtagbara skäl har den enskilde inte rätt till ekonomiskt bistånd. Handläggaren ska *alltid*, tillsammans med den enskilde, upprätta en genomförandeplan om biståndsbehovet beräknas bli långvarigt. Denna ska vara en överenskommelse mellan den arbetslöse och handläggaren om vilka åtgärder som behövs för att den arbetslöse ska kunna komma i egen försörjning.

4.2 Barn och ungdom

För hemmaboende ungdom som studerar på gymnasiet eller motsvarande och som fyllt 18 år men ej 21 år utgår samma grundbelopp som för barn 11 – 17 år i familjens norm.

För ett vuxet barn som bor kvar i föräldrahemmet beräknas normen såsom personliga kostnader för ensamstående plus kvoten av de gemensamma kostnaderna för hushållet och antalet medlemmar i hushållet. Föräldrarna är försörjningsskyldiga för sina barn. Underhållsskyldigheten upphör då barnet/ungdomen fyller 18 år. Går barnet i skolan vid denna tidpunkt, är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid skolgången pågår, dock längst till dess barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskola eller gymnasieskola och annan jämförlig grundutbildning. Detta gäller även om barnet flyttat hemifrån. Ungdomar som går i gymnasiet kan söka studielån fr.o.m. höstterminen det år ungdomen fyller 20 år. Ungdomar som går kvar i gymnasiet ska därför hänvisas till att söka studielån. Det gäller även om föräldrarna fortfarande enligt föräldrabalken är försörjningsskyldiga. En Genomförandeplan ska alltid upprättas om biståndsbehovet beräknas bli långvarigt.

Om en barn/ungdom 16–21 år av särskilda skäl beviljas bistånd till eget boende ska föräldrarnas möjlighet att bidra till barnets försörjning utredas. Föräldrarnas ersättning till barnets försörjning ska bestämmas enligt de regler som gäller för återbetalning av underhållsstöd för underhållsskyldig förälder. Prövning av förälders möjligheter att bidra till barnets försörjning ska ej göras om prövningen kan medföra negativa konsekvenser för barnet. Föräldrarnas del ska dock inte bestämmas till en nivå som innebär att föräldrarna blir i behov av ekonomiskt bistånd.

Om föräldrarna till ett barn eller skolungdom 18–20 år inte fullgör sin underhållsskyldighet och om nämnden inte kan förmå dem till det, bör socialnämnden överväga att ge ekonomiskt bistånd direkt till barnet/skolungdomen utifrån ålder och mognad. Om ett barn eller skolungdom på egen hand ansöker om ekonomiskt bistånd, bör nämnden vid behovsprövning överväga att bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet i de fallen:

- barnet eller den unge är utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller

- barnet eller den unge har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna.

Endast i undantagsfall ska barn/skolungdomar beviljas ekonomiskt bistånd utan medgivande från vårdnadshavaren.

Mer att läsa

FB 7 kap. 1–2 §§

4.3 Egna företagare

Generellt beviljas ej ekonomiskt bistånd till egna företagare. Om självförsörjning ej kan uppnås med inkomster från eget företag bör företaget avregistreras och avregistreringsbevis uppvisas innan rätt till ekonomiskt bistånd kan bedömas föreligga. Vid ekonomisk beräkning bör bokföringsrapport från revisor, momsredovisning och delårsrapport ligga till grund. I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande uppmanas att avregistrera firman hos Patent- och registreringsverket. Är företaget en enskild firma ska momsredovisning och F-skatt avslutas. Den sökande ska vara inskriven på arbetsförmedlingen och vara aktivt arbetssökande. Vid handläggning av dessa ärenden se separat rutin ”Sökandegrupp egna företagare”

4.4 Gifta men ej sammanboende

Gifta makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra och försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Prövningen av bistånd ska utgå från denna princip om ömsesidig försörjningsplikt. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll. Bistånd beviljas endast till en boendekostnad. Även om t.ex. den ena parten vistas utomlands eller sitter i fängelse kvarstår försörjningsplikten.

En utredning ska däremot alltid göras om den andra personens möjligheter att försörja sin partner t.ex. om den ena parten befinner sig utomlands i avvaktan på beslut om uppehållstillstånd eller är i fängelse. Hänsyn ska även tas till vilka möjligheter det finns från respektive land att få fram uppgifter och handlingar. Om en partner är försvunnen kan bistånd beviljas om det är styrkt och efter en individuell bedömning.

Vid äktenskapsskillnad gäller försörjningsplikten till dess att tingsrätten har beslutat att den är slutgiltig och ansökan om ekonomiskt bistånd prövas tillsammans under denna tid. Om den ena parten inte bidrar till försörjningen kan en ansökan om stämning lämnas till domstolen. Observera att särskilda regler gäller om det förekommer våld i nära relation.

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 153

4.5 Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja

Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i förberedelserna för frigivning, s.k. IÖV-utsluss (intensivövervakning med elektronisk kontroll). Vid IÖV-utsluss är personen fortfarande inskriven i anstalt och har inte rätt till försörjningsstöd, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörjning. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, som avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

4.6 Personer i kriminalvård

För personer som vistas på kriminalvårdsanstalt kan boendekostnad beviljas under max 6 månader. För personer med en strafftid från 6 månader upp till 1 år ska särskild prövning göras. Vid strafftid över 1 år beviljas ej boendekostnad. Prövning kan dock göras om eventuellt bistånd till förrådskostnad.

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 107–110

4.7 Personer med skadligt bruk och beroende.

När skadligt bruk och beroende är orsaken till svårigheten att få arbete är kravet att den enskilde medverkar till att komma ifrån ett skadligt bruk och beroende för att därigenom återfå arbetsförmågan och möjlighet till egen försörjning. Här är viktigt att så tidigt som möjligt samarbeta med handläggare för att i ett så tidigt stadium som möjligt få utrett problemens omfattning. Individuell vård/arbetsplan ska upprättas tillsammans med handläggare.

Om en sökande med denna typ av problematik inte medverkar, helt eller i stor utsträckning, i socialtjänstens arbete för att utarbeta en handlingsplan eller att göra en utredning så kan detta utgöra grund för att reducera biståndet.

4.8 Sammanboende med hushållsgemenskap

Det finns två typer av sammanboende med hushållsgemenskap. Den ena typen är vuxna som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden. Makar, registrerade partners och sambos har försörjningsplikt gentemot varandra vilket innebär att mellan dessa gäller hushållsgemenskap som innebär ömsesidigt ansvar för alla kostnader i hushållet. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ska man därför ta hänsyn till bådas inkomster. Om den ena parten är studerande och uppbär studiemedel ska, vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd, studiemedlen räknas som inkomst.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makar/sambor har gemensam ekonomi, exempelvis när våld i nära relation förekommer, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås och makarna kan handläggas var för sig.

Vid ansökan från gifta/sambo ska ansökan undertecknas av båda och man bör sträva efter att båda deltar vid det första besöket på socialförvaltningen. En arbetsplan ska alltid upprättas om biståndsbehovet beräknas bli långvarigt.

Makar är försörjningsskyldiga mot varandra också efter ansökan om äktenskapsskillnad under den s k betänketiden. Rätten till ekonomiskt bistånd ska då prövas i förhållande till båda makarnas inkomster och utgifter. Hänsyn ska tas till eventuella extra kostnader som följer av att makarna inte sammanbor under betänketiden.

Högsta domstolen har fastställt att en samborelation juridiskt avslutas först när en part folkbokförs sig på en ny adress, oavsett om samborelationen avslutats tidigare.

4.9 Sjukskrivna

Den som på grund av sjukdom eller psykiska problem är arbetsoförmögen ska uppvisa läkarintyg som styrker arbetsoförmågan. Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd är vägledande för bedömning av arbetsförmåga. Om behandlingsbehovet och arbetsoförmågan bedöms bli långvarig ska ärendet aktualiseras i mottagningsteamet där planering avseende rehabilitering med mera sker i samverkan med den enskilde.

Om sjukdomen är av sådan art att sjukskrivande läkare bedömer att arbetsförmågan inte kommer att återfås inom all överskådlig framtid kan ansökan om sjukersättning göras. Om den sökande är under 30 år kan ansökan om aktivitetsersättning göras om arbetsförmågan bedöms vara nedsatt minst ett år.

För att socialtjänsten ska kunna utreda om skälen för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande finns, behövs att, i ett läkarintyg, följande framgår:

- Varför är personen sjukskriven?
- Hur länge och i vilken omfattning är personen sjukskriven?
- Finns det någon typ av arbetsförmåga?
- Finns det någon planering - medicinsk eller annan?

Det åligger den enskilde att till Socialtjänsten inkomma med de underlag som krävs för utredningen. Dit räknas ett giltigt läkarintyg. Eventuell kostnad för ett läkarbesök som uppkommer för den enskilde, kan ersättas via försörjningsstöd.

4.10 Studerande

Huvudregeln är att vuxna studerande ska kunna försörja sig själva genom de stödformer som finns inom studiemedelssystemet. Om bistånd helt eller som normutfyllnad utgår till någon som studerar ska denna vara aktivt arbetssökande och redovisa sökta arbeten även om personen blir "vilande" hos arbetsförmedlingen under studietiden.

Kostnader för litteratur som krävs för utbildningen räknas som godtagbara utgifter. Inför det väntade sommaruppehållet, då inkomstbortfall troligtvis föreligger, förväntas den studerande spara eventuella normöverskott under terminen för denna period samt vara aktivt arbetssökande i *god tid* inför och under loven. Gällande studerande som har behov av ekonomiskt bistånd under sommarledighet hanteras dessa ärenden enligt praxis för nybesök. Se separat rutin "nybesök".

Vid ansökan för juni görs en ekonomisk beräkning enligt följande. Beräkningsperiod börjar första dagen efter terminsslut t.o.m. sista juni. Del av junihyran räknas samt del av ev. bostadsbidrag som utbetalats i slutet av maj.

4.11 Studerande som saknar grundskolekompetens

Den studerande är berättigad till ekonomiskt bistånd som komplement till andra studiesociala bidrag. Den studerande ska söka studiemedel. Kompletterande ekonomiskt bistånd kan sedan eventuellt komma att utgå. Studierna ska ingå i en planering tillsammans med handläggare vid socialförvaltningen och arbetsförmedlingen. Studerande som inte är berättigad till studiemedel kan eventuellt beviljas ekonomiskt bistånd till sin försörjning om studierna ingår i en planering.

4.12 Studerande som har grundskolekompetens

Ekonomiskt bistånd ska ej beviljas en person som går i reguljär utbildning inom gymnasieskolan. Den studerande ska för sin försörjning hänvisas till att söka studiemedel. Undantag kan göras för personer där studierna ingår i en rehabilitering. Arbetsplan ska då göras tillsammans med den enskilde och arbetsförmedlingen.

Undantag kan också göras för ensamkommande unga till dess de fyller 21 år eftersom de saknar föräldrar med försörjningsskyldighet.

4.13 Våld i nära relation

Ofta kan personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp vara i behov av akut bistånd, upprepade gånger. Det kan då handla om brådskande och oplanerade utgifter. Att någon är utsatt för våld eller andra övergrepp innebär inte att den vanliga biståndsprövningen kan sättas ur spel. Varje ärende ska så långt som möjligt handläggas enligt sedvanliga principer och rutiner. Det är dock viktigt att det i varje enskilt fall görs en helhetsbedömning, om hjälpbehovet bedöms bli kort- eller långvarigt, vad som kan anses skäligt samt vilka konsekvenser det kan få om den enskilde inte får det sökta biståndet.

Att vilja se, vilja veta och våga fråga är grundläggande förutsättningar för att kunna identifiera och hjälpa en person i svåra situationer. Genom att fråga signalerar verksamheten också att våld i nära relationer inte är acceptabelt.

När det finns misstanke om att det förekommer våld i nära relation hos en familj som uppbär försörjningsstöd så bör den gemensamma personakten ej innehålla uppgifter om våld utan detta behöver upprättas i en egen akt. FREDA- kortfrågor ska tillämpas i dessa ärenden. Frågorna ska ställas enskilt med varje part. Det är även viktigt att informera om vart i kommunen personen kan vända sig för att få stöd och hjälp. I Socialstyrelsens Allmänna råd och handboken Våld finns stöd för handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Mer att läsa

Våld i nära relationer, Socialstyrelsen 2023

4.14 Värnpliktiga

I princip har värnpliktiga ej rätt till ekonomiskt bistånd annat än i akuta situationer där behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt.

4.15 Övriga sammanboende med hushållsgemenskap

Den andra typen av hushållsgemenskap är mer begränsad. Det gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar för varandra, till exempel vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner eller nära släktingar som delar lägenhet. De personliga kostnaderna inom normen beviljas som för ensamstående, men de hushållsgemensamma kostnaderna beviljas endast med den andel av hushållet som den sökande utgör, barnen inräknade. I verksamhetssystemet måste ekonomihandläggare manuellt justera del i hushåll genom att lägga till övriga parter som ingår i hushållet men som inte är del av sökandes ärende.

Även denna form av hushållsgemenskap gäller till dess parterna flyttar isär.

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 177

HD mål: T 6320–23, 2025-03-27

5. Utländska medborgare

Det finns olika grupper av utländska medborgare vilka presenteras nedan:

- EU-medborgare (med och utan uppehållsrätt)
- Personer utan uppehållstillstånd
- Personer med uppehållstillstånd
- Nordiska medborgare

Mer att läsa

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 52, som hänvisar till 2 kap. 5, 8 b och 8 c §§ UtL.

5.1 EU-medborgare

För EU-medborgare gäller det s.k. rörlighetsdirektivet som reglerar unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet inom EU. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz. Dessa medborgare omfattas av bestämmelsen i 2 kap. 5 § utlänningslagen, UtL. Den innebär att uppehållstillstånd inte krävs av utländska medborgare för vistelse i Sverige under de tre första månaderna.

EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas här i tre månader. Efter tre månader måste de uppfylla vissa villkor för att ha uppehållsrätt och därmed få stanna. En EU-

medborgare kan återgå till sin rätt att vistas här tillfälligt i tre månader genom att lämna landet och sen återkomma.

Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd. Kommunen har det yttersta ansvaret vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Det bör alltid göras en individuell bedömning. Akut bistånd kan till exempel omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi. Observera särskilt om det finns barn i familjen då en barnkonsekvensanalys alltid ska göras.

5.2 Uppehållsrätt

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa förutsättningar vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Villkoren för uppehållsrätt varierar beroende på om personen är ekonomiskt aktiv, ekonomiskt icke-aktiv eller är en familjemedlem till en EU/EES-medborgare. En EU/EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år får permanent uppehållsrätt och kan ansöka om intyg från Migrationsverket om permanent uppehållsrätt.

5.2.1 Bedöma uppehållsrätt

Det är socialtjänsten som måste bedöma om en sökande har uppehållsrätt i Sverige eller inte. Denna bedömning måste göras av respektive ekonomihandläggare vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd.

En EES-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
2. har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning,
3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
4. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

I EU-rätten har arbetstagarbegreppet fått en bred tolkning. Varje person som utför ett faktiskt och verkligt arbete ska betraktas som arbetstagare, om inte arbetet som utförs har så begränsad omfattning att det framstår som ett marginellt komplement. EU-domstolen har angett att en helhetsbedömning ska göras utifrån alla omständigheter som avser arten av arbete och arbetsförhållandena. I denna bedömning är tre kriterier avgörande och måste uppfyllas för att någon ska anses vara arbetstagare:

- arbete ska utföras åt någon annan,
- personen ska vara under dennes arbetsledning, och
- arbetet ska ske mot ersättning.

Med arbetssökande EU-medborgare menas en person som beger sig till ett annat EU-land och aktivt söker arbete. Arbetssökande personer omfattas generellt sett av den grundläggande rätten till fri rörlighet och rätten att vistas i Sverige under tre månader utan uppehållsrätt. Så länge de kan styrka att de fortfarande söker arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning har de också rätt att vistas i Sverige utöver de tre månaderna.

5.3 EU/EES-medborgare med uppehållsrätt

EU/EES-medborgare med uppehållsrätt har samma rättigheter som svenska medborgare. Handläggningen ska då ske på samma sätt som för svenska medborgare. För familjemedlemmar gäller huvudprincipen att deras uppehållsrätt är beroende av anknytningen till en EU/EES-medborgare med uppehållsrätt, så länge de inte

själva har fått uppehållsrätt. En familjemedlem som har uppehållsrätt har rätt till likabehandling av socialtjänsten på samma sätt som svenska medborgare.

5.4 EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt

EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt har inte rätt till ekonomiskt bistånd förutom vid akuta situationer. En individuell bedömning ska alltid göras. Ett avslagsbeslut på grund av att en person inte bedöms ha uppehållsrätt ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte kan anses föreligga. Vid dessa situationer bör särskilt beaktas om det finns barn i familjen på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Barnkonsekvensanalys ska alltid göras vid beslut om ekonomiskt bistånd.

5.5 Tillfällig vistelse

Enligt 2 kap. 5 § utlänningslagen, UtL, får en utländsk medborgare tillfälligt vistas i Sverige i högst tre månader utan uppehållstillstånd. I de flesta fall krävs dock ett visum för inresa till Sverige. Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat.

Vid en akut nödsituation har kommunen det yttersta ansvaret och en individuell bedömning ska alltid göras. Akut bistånd kan till exempel omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi. Om det finns barn i familjen ska deras behov särskilt beaktas och en barnkonsekvensanalys göras.

Om socialtjänsten behöver ta kontakt med Migrationsverket under sin utredning ska samtycke från den enskilde inhämtas.

5.6 Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Denna grupp benämns ofta som papperslösa. Det avser personer som vistas i landet utan tillstånd. Det kan finnas flera orsaker till att personerna saknar tillstånd att vistas i Sverige. Några exempel kan vara att personen fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd och fått ett utvisningsbeslut, deras uppehållstillstånd har löpt ut och de inte har förnyat sin ansökan eller att de aldrig har sökt uppehållstillstånd. Det kan även, vara personer på genomresa i Sverige för att söka uppehållstillstånd i något annat land.

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom slagit fast att personer som fått avslag på ansökan om asyl men håller sig undan för att undgå avvisning fortfarande omfattas av personkretsen enligt LMA, även om de inte har rätt till bistånd enligt LMA. De personer som omfattas av personkretsen enligt LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL. Kommunen är alltså inte skyldig att ge bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL, inte heller nödbistånd för att undgå en akut nödsituation eftersom sådant bistånd förutsätter att man har rätt till försörjningsstöd enligt 12 kap. 1 § SoL. Det finns dock en möjlighet för kommunen att ge bistånd till dessa personer med stöd av 12 kap. 2 § SoL.

Papperslösa har sedan den 1 juli 2013 genom lag (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd rätt till hälso- och sjukvård som inte kan vänta. Det innebär att papperslösa ges samma rätt till hälso- och sjukvård som asylsökande. Barn som lever som papperslösa har rätt till fullständig hälso- och sjukvård och regelbunden tandvård på samma sätt som bofasta barn. Dessa barn har även rätt till skolgång genom skollagen (2010:800).

Även om personer som omfattas av personkretsen enligt LMA inte har rätt till bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL har socialtjänsten enligt 4 kap. 1 § SoL det yttersta ansvaret för alla som vistas i kommunen. Det yttersta ansvaret innebär till exempel att ge stöd och hjälp i akuta situationer. Samma utredningsförfarande gäller som för andra sökande. En utredning av den enskildes situation ska vara utgångspunkten i prövningen av rätten till bistånd och en individuell bedömning ska alltid göras. Ekonomiskt bistånd kan till exempel beviljas till matpengar. Biståndet beviljas i så fall enligt 12 kap. 2 § SoL. Beslut enligt 12 kap. 2 § SoL ska alltid hanteras restriktivt.

Barnfamiljer - Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i hushållet ska detta särskilt beaktas, en barnkonsekvensanalys göras och utifrån socialtjänstlagens samlade verktyg ska kommunen initiera de insatser som är bäst för barnets långsiktiga behov. Barn ska, i de fall det bedöms nödvändigt utifrån barnkonsekvensanalysen, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart kan beviljas nödhjälp. Bistånd till barnen kan i sådana fall beviljas med upp till riksnorm. Med hänsyn till barnets bästa kan även bistånd till tillfälligt boende beviljas till en rimlig kostnad, som utgår från barnets behov. Precis som för vuxna beviljas bistånd i dessa fall enligt 12 kap. 2 § SoL.

Eftersom biståndet i denna del också kommer beröra vårdnadshavaren ska socialtjänsten ställa krav på aktivitet syftande till att behovet av ekonomiskt bistånd kan upphöra. Eftersom barnets föräldrar normalt inte omfattas av flera offentliga stödinsatser och den reguljära arbetsmarknaden blir det viktigt att socialtjänsten upprättar en plan som innefattar krav på vilka åtgärder som ska uppfyllas för att bistånd ska kunna utgå. Därtill ska i övrigt samma krav på dokumentation av socialtjänstens kontakter och insatser, samt uppföljning av dessa, som gäller för samtliga sökande även gälla denna grupp.

Om familjen beviljas ekonomiskt bistånd är det viktigt att täta uppföljningar görs och att man arbetar för en långsiktig lösning på situationen. Utifrån vikten av täta uppföljningar är det lämpligt att bevilja bistånd för kortare perioder i taget. Att arbeta för barnets bästa i ett långsiktigt perspektiv kan handla om att man behöver motivera familjen att ta kontakt med Migrationsverket, eftersom det i vissa fall kan vara möjligt för familjen att ansöka om asyl på nytt och därmed få rätt till LMA. I andra fall behöver familjen lösa situationen på annat sätt. Motivationsarbetet kan även handla om att motivera till kontakt med organisationer inom civilsamhället samt vid behov kontakt med hälso- och sjukvården.

5.7 Asylsökande som ansöker om ekonomiskt bistånd

Den som söker asyl i Sverige får oftast ekonomisk ersättning från Migrationsverket, enligt lagen om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för personer som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige. I vissa fall ska socialtjänsten betala ut LMA-ersättning. Den asylsökande har inte rätt till bistånd enligt LMA när han eller hon har fått ett beslut om avvisning eller utvisning som har börjat gälla eller när tidsfristen för frivilligt återvändande har gått ut, under förutsättning att upphörande av bistånd inte bedöms vara uppenbart oskälig.

Rätten till bistånd enligt LMA fortsätter gälla för vuxna som bor tillsammans med sina barn under 18 år. De har rätt till bistånd enligt LMA till dess att de lämnar Sverige.

5.8 Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Studerande med uppehållstillstånd ska inte beviljas bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tillgodosedd under vistelsen i landet.

I verksamhetssystemet ska period för tillfälligt uppehållstillstånd anges som ett dynamiskt värde samt noteras i samtliga beslutsjournaler.

5.9 Flyktingar som omfattas av etableringsreformen

De flyktingar som omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare får etableringsersättning från staten. Lagen om etableringsinsatser vänder sig till nyanlända i arbetsför ålder som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar. Den som ansöker om försörjningsstöd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalningen av etableringsersättning

(glappet) kan ha rätt till ekonomiskt bistånd. Dessa pengar återsökt av migrationsverket. Kommunen har fortsatt ansvar för ekonomiskt bistånd till personer som inte omfattas av det statliga programmet. Det kan vara till exempel personer som på grund av sjukdom eller annan nedsättning av prestationsförmågan inte kan delta i etableringsinsatser på minst 25 procent av en heltid. Personer som får etableringsersättning och inte klarar sig på ersättningen har rätt till likabehandling hos socialtjänsten. Det innebär att de kan beviljas kompletterande ekonomiskt bistånd vid behov.

5.10 Nordiska medborgare

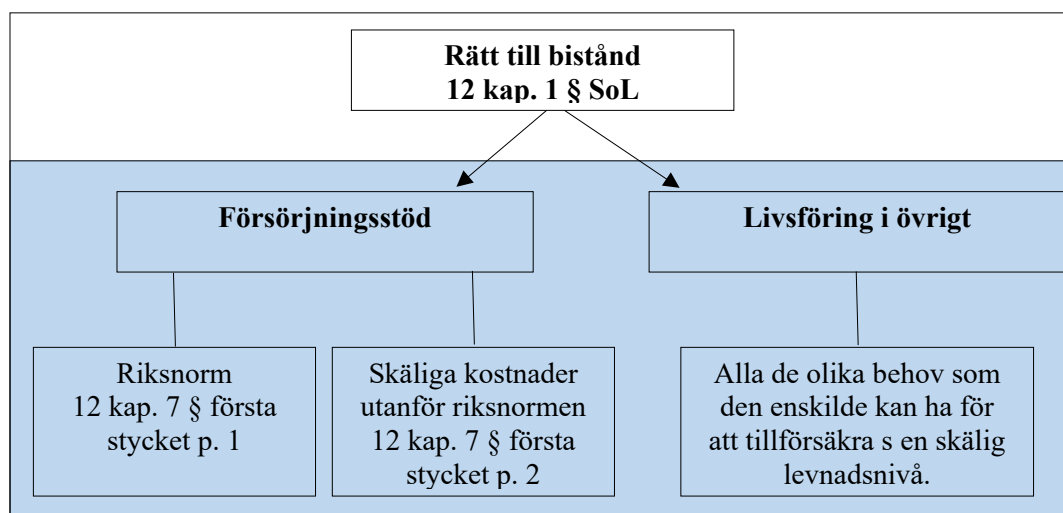
Danmark, Finland, Norge och Island är tillsammans med Sverige en del av Norden. De nordiska länderna har en överenskommelse om att de nordiska medborgarna har rätt att bo i vilket nordiskt land som helst utan att de behöver ansöka om uppehållstillstånd. Nordiska medborgare likställs med svenska medborgare så länge de befinner sig i Sverige enligt lag (1995:479) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster.

6. Försörjningsstöd

6.1 Allmänt

Bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL ges i den omfattning som är nödvändigt för att tillförsäkra den enskilde skälig levnadsnivå. Bistånd kan ges till den enskildes försörjning och till hans eller hennes livsföring i övrigt.

Försörjningsstödet definieras i 12 kap. 7 § SoL. Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utgångspunkten är att den inte bör överstiga vad en låginkomsttagare på orten i allmänhet har råd att kosta på sig.

Följande budgetposter ingår i riksnormen:

- *Livsmedel*. Utgångspunkten är att möjliggöra en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost.
- *Kläder och skor*. Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet under året.
- *Lek och fritid*. Beräkningen avser sådana aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, till exempel att läsa böcker och tidningar, lyssna på musik och att utöva någon idrott eller motsvarande.
- *Förbrukningsvaror*. Här ingår varor för skötsel och vård av bostaden samt för klädvård.
- *Hälsa och hygien*. Dagligvaror som tvål och tandkräm samt hårklippning.
- *Dagstidning och telefon*. Här ingår en årsprenumeration på en daglig tidning, abonnemangsavgift och samtalsavgifter för telefon.

Därutöver ska följande poster ingå i försörjningsstödet till skäligena kostnader utanför riksnormen:

- Boende
- Hushållsel
- Hemförsäkring
- Arbetsresor (- egenavgift)
- Avgift för fackförening och arbetslöshetskassa

Regeringen beslutar om nivån på riksnormen. Socialstyrelsen redovisar riksnormen som en totalsumma utan uppdelning mellan de olika posterna. Beräkningen av respektive post görs som andelar av riksnormen. Kommunen ansvarar själv för att dela upp normen i de olika posterna.

6.2 Umgänge och växelvis boende

Förälder som uppbär ekonomiskt bistånd och som barnet inte huvudsakligen bor tillsammans med erhåller tillägg för umgänge med barnet/barnen med barnets personliga kostnader i normen för *mat, hygien och fritid*. Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgå av dom, avtal via familjerätt eller intyg från boendeförälder.

6.3 Särskilda skäl att beräkna försörjningsstöd till en högre nivå

Försörjningsstöd med högre nivå än riksnorm beviljas i regel inte.

- Merkostnader p.g.a. sjukdom eller funktionshinder som inte täcks av annat särskilt stöd, till exempel handikappersättning eller vårdbidrag, ska styrkas av läkare.
- Vid behov av specialkost kan tillägg göras enligt konsumentverket beräkningar av merkostnad för särskild kost vid vissa sjukdomar. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet inte ersätter vanlig mat och det inte innebär någon merkostnad.
- Kostnader enligt riksnormen kan beräknas till en högre nivå om det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktivitet.
- Vid långvarigt behov av försörjningsstöd (över ett år) kan, efter individuell bedömning, extra bidrag utgå till barn i familjen vid enstaka tillfälle. Exempelvis kläder till skolavslutning, en aktivitet tillsammans med familjen, klassresa.
- Om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, till exempel för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

6.4 Särskilda skäl att beräkna försörjningsstöd till en lägre nivå

Nämnden får i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå om det finns särskilda skäl för detta.

6.4.1 Fickpengar

Fickpengar kan beviljas under institutionsvistelse om inte behovet kan tillgodoses med egen inkomst eller ingår i vårdavgiften. Biståndet kallas fickpengs norm och omfattar följande poster: kläder/skor, fritid/lek, hälsa/hygien samt telefon.

Utöver detta godtas kostnad för bostadshyra, hushållsel, hemförsäkring och fackföreningsavgift under maximalt sex månader. Kostnad för till exempel läkarvård/medicin, glasögon eller tandvård prövas separat efter ansökan. Kostnaden för extra kläder skall bedömas restriktivt och efter överläggning med 1:e socialsekreterare.

Delegat:

Handläggare

6.4.2 Reducerad norm

Socialnämnden kan beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en lägre nivå bl a:

- Då det är uppenbart att den enskilde inte har utgifter för vissa budgetposter, ska dessa frånräknas försörjningsstödet.
- Vid aktivt missbruk där det är uppenbart att den enskilde inte använder bistånd till avsett ändamål.
- Om den enskilde har hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp sin situation.
- Om den sökande inte aktivt medverkar i uppgjord planering kan försörjningsstödet nedsättas

Delegat:

Handläggare

6.5 Mat norm/ Akut bistånd

Grundprincipen är att det antingen föreligger rätt till bistånd och då ska full norm/normutfyllnad beviljas, eller så föreligger ej rätt till bistånd och då beviljas inget bistånd. I verksamhetssystemet finns beräkningsmall för *mat norm*. Den specificerade normen kan endast användas vid kompletterande ansökningar om försörjningsstöd samt vid ansökan om nöd/akut, då den endast hanterar utgifter och inga poster som ingår i riksnormen finns medtagna.

Nöd/akut innefattar endast kostnad för mat och prövas i regel dag för dag. I särskilda fall kan den enskilde beviljas nödbistånd i upp till en vecka i taget. Ekonomihandläggare behöver i dessa fall manuellt räkna ut den totala matkostnaden för samtliga dagar och föra in detta i beräkningen

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över skälig levnadsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller där den sökande bedöms ha svårigheter att själv ta ansvar för sin ekonomi eller livssituation. Det ska särskilt beaktas i fall där det förekommer våld i nära relation. Gällande barnfamiljer i ovanstående situation bör barnperspektivet speciellt uppmärksammas.

I akut ärende som ovan, bör biståndet endast omfatta normposten livsmedel. Vid behov av snabb utbetalning av biståndet kan presentkort på mat/bussbiljett användas.

För personer som tillfälligt vistas i kommunen och åberopar ansvara, enligt 29 kap. 4 § SoL, vistelsekommunen för akuta insatser.

Bistånd till matpengar ska beviljas restriktivt ska alltid diskuteras med 1:e socialsekreterare innan beslut.

Delegat:
Handläggare

7. Försörjningsstöd utöver riksnormen

7.1 Arbetsresor

Bistånd till arbetsresor ingår som budgetpost i försörjningsstödet. Allmänna kommunikationer ska användas i första hand. Begreppet arbetsresor omfattar även resor för deltagande i andra aktiva åtgärder som kommunen eller arbetsförmedlingen anordnar. Kostnad för arbetsresor med egen bil beräknas utifrån Skatteverkets schablon för bilersättning. Hänsyn ska tas till möjligheten till skattereduktion enligt Skatteverkets fastställda belopp. Bistånd till arbetsresor beviljas för den enskildes egna kostnader efter eventuella ersättningar från annan part till exempel arbetsförmedlingen. Ersättning för allmänna kommunikationer i form av exempelvis buss utgår enligt separat rutin. Se rutin ”Busskort”.

7.2 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgifter till fackförening eller arbetslöshetskassa kan beviljas med det belopp som gäller för den organisation den enskilde tillhör. Den sökande ska dock uppmanas att undersöka möjligheten till reducerad avgift.

7.3 Boende – allmänt

Bidrag lämnas endast till skälig boendestandard och skälig boendekostnad. Utgångspunkten vid bedömningen av vad som är skälig boendestandard och boendekostnad ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att bekosta. Som skälig kostnad bör kommunen välja den nivå som bäst överensstämmer med hyresläget och den bostadspolitiska målsättningen i kommunen. Kommunen bör därvid beakta att den valda hyresnivån inte medverkar till ökad bostadssegregation.

I boendekostnaden ska ej ingå avgift för garage, kabel-tv, bredband, p-plats eller tillval i standardhöjande syfte. Kostnad för tillval godtas inte utom i de fall den sökande inte kunnat styra tillvalet. Vid bedömning av om boendestandard och boendekostnad är skälig för en barnfamilj, ska hänsyn också tas till barns behov av utrymme. Detta gäller även för de barn som vistas i bostaden endast under umgängestid.

Om boendekostnaden bedöms vara för hög i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att ställa krav på byte av bostad. Detta är främst motiverat vid långvarigt biståndsbehov. Om bostaden representerar ett ekonomiskt värde till exempel i form av egen villa eller bostadsrätt och biståndsbehovet bedöms bli långvarigt, kan detta eventuellt utgöra ett skäl för byte/avyttring av bostad.

Mer att läsa

7.4 Beslut om rådrum

7.3.1 Högsta godtagbara boendekostnad/skälig boendestandard

Högsta godtagbara boendekostnad för olika typer av hushåll beräknas enligt kostnaden bland Askersundbostädernas lägenheter och uppräknas årligen.

Exempel på rimlig lägenhetsstorlek:

- 1 rum och kök 1 vuxen
- 2 rum och kök 2 vuxna eller 1–2 vuxna och 1 barn
- 3 rum och kök 1–2 vuxna och 2 barn
- 4 rum och kök 2 vuxna och 3 barn eller flera

7.3.2 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler som vid förstahandskontrakt beträffande skälig standard och hyreskostnad. Grundregeln är att andrahandskontraktet ska vara godkänt av hyresvärden. Undantag kan

förekomma och då måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende. Ett skriftligt hyresavtal mellan sökande och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, så att en bedömning kan göras om det är ett skäligt inneboendekontrakt. Om andrahandskontraktet inte är godkänt av hyresvärden kan hembesök göras efter överenskommelse med individen för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antal boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen. Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

7.3.3 Bostadsrätt/villa/fastighet/tomt

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Det gäller även om bostadsrätten förvärvats genom ombildning från hyresrätt. Efter individuell bedömning kan krav ställas på försäljning. En bedömning måste alltid göras för att belysa konsekvenserna för familjen och barnen av en husförsäljning och ett skäligt rådrum ska lämnas.

Ekonomiskt bistånd till personer som äger fastighet/fritidshus, eller andel av fastighet, bör i princip inte beviljas annat än i akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten. Fastigheten ska omgående lämnas till mäklare för försäljning. Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning. När det finns ett skrivet förbehåll ska personen lämna en kopia på förbehållet. Förbehållet ska vara daterat från den period förbehållet började gälla. Eventuellt bistånd som ges under tiden för försäljning sker med villkor om återbetalning.

Ett beslut om fyra månaders rådrum ska skickas till den sökande. Om det finns särskilda skäl - fel säsong, tvist i samband med försäljning, etc. - kan rådrum för försäljning förlängas. Bedömning om och lämnande av rådrum ska framgå i beslutsjournal liksom orsakerna till bedömningen och tidsperiod. Bedömningen är i sig överklagningsbar, eftersom den kommer att påverka framtida förhållanden. Besvärshänvisning ska därför ges till den enskilde i samband med att rådrum lämnas.

Fastighetsinnehav framgår av deklarationen om den sökande var ägare till fastigheten den första januari inkomståret. Fastighetsregistret visar om en person har lagfart och därmed äger fastighet eller tomträtt. Genom förfrågan hos Lantmäteriet kan socialtjänsten få uppgift om en person har lagfart för en fastighet eller tomträtt. Det finns inget centralt datoriserat register över om en person äger andel i bostadsrätt, utan registrering sker av varje bostadsrättsförening. Det kan däremot framgå om en person är folkbokförd i en fastighet som är en bostadsrättsförening. Om den enskilde har ett funktionärsuppdrag, är styrelsemedlem eller firmatecknare i sin bostadsrättsförening kan socialtjänsten få uppgift om detta genom bolagsregistret.

Det är den enskilde själv som ska värdera sin fastighet, tomt- och bostadsrätt och visa underlag för socialtjänsten. Socialtjänsten kan kontakta mäklarföretag och fråga vad ett objekt kan ha för marknadsvärde om behov finns.

Vid beräkning är godtagbara kostnader för bostadsrätter månadsavgifter till bostadsrättsföreningen plus ränta på lån för bostadsrätten. Amortering ska ej medräknas.

Vid beräkning för boendekostnader för villor räknas tillsammans med ränta på villalån faktiska kostnader för vatten, uppvärmning, hushållsel, sophämtning och villaförsäkring. Räntor på lån för förvärv och underhåll av bostaden ska inräknas. *Observera* att 30 % av räntorna är avdragsgilla vid självdeklaration. Socialtjänsten kan antingen godta 70 % av räntan eller 100 % beroende på om den sökande har jämkning av skattesatsen. *Observera* att sökanden med lån på bostad alltid ska uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden.

Amortering ska ej medräknas.

Högsta godtagbara boendekostnad tillämpas. Kvitton och andra handlingar som styrker kostnaden ska alltid uppvisas.

Delegat:

Handläggare

Förste socialsekreterare

Mer att läsa

Kapitel 7.4 Beslut om rådrum

7.3.4 Byte av bostad

Bistånd till högre boendekostnad efter flyttning under pågående försörjningsstöd beviljas normalt inte såvida inte flyttning är nödvändig för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Det kan till exempel gälla följande situationer:

- Då det finns medicinska och/eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning.
- Då det har uppstått svåra personliga motsättningar mellan hushållsmedlemmar.
- Då bostaden inte uppfyller en skälig bostadsstandard med hänsyn till fysisk miljö och utrustning eller på grund av betydande trångboddhet. Familjer med ett barn under två år anses normalt uppnå skälig levnadsnivå med lägenhet om två rum och kök.
- Om den enskilde måste flytta till följd av att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för annat brott.

Om den som uppbär ekonomiskt bistånd har ett önskemål om att flytta till ett eget boende eller ett dyrare boende så behöver en bedömning göras om detta är nödvändigt eller inte för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Generellt så har den biståndssökande inte rätt att öka sin boendekostnad om det inte finns särskilda sociala eller medicinska skäl. Det kan till exempel handla om att den enskilde måste flytta till följd av att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående. Om den enskilde flyttar till ett dyrare boende utan överenskommelse med socialtjänsten ska den tidigare lägre hyran beviljas.

Vid bedömning av skälig boendekostnad ska hänsyn tas till barns behov av utrymme också då den som uppbär ekonomiskt bistånd enbart har barnet hos sig under umgängestid. Behovet av utrymme ska ställas i relation till omfattningen av umgänget. Barn som vistas hos umgängesförälder oregelbundet eller sällan har inte samma behov av utrymme som barn som vistas hos föräldern ofta eller regelbundet.

7.3.5 Nyinflyttade till kommun

Som nyinflyttad till kommunen, och man i tidigare kommun varit aktuell för försörjningsstöd, har man en skyldighet att planera sin flytt för att bland annat undvika inkomstbortfall. Planeringen inbegriper även en skyldighet att undersöka riktlinjer kring hyresnivåer den nya kommunen

Mer att läsa

Kammarrätten, 2024–1338.

Som nyinflyttad till kommunen och man ej tidigare varit aktuell för försörjningsstöd förväntas man inte känna till de kommunala riktlinjerna. I dessa fall lämnas information om fyra månaders rådrum.

Mer att läsa

Kapitel 7.4 Beslut om rådrum

7.3.6 Inneboende

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap.

Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den står i rimlig proportion till den totala lägenhetshyran och antal boende i lägenheten och inte är oskäligen. För inneboende i villafastighet, kan vägledning i bedömningen av hyreskostnadens skälighet inhämtas på Hyresnämndens hemsida. Hembesök sker utifrån behov och efter överenskommelse med individen för att kontrollera avtalets riktighet, antal boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen.

Den sökande ska vara folkbokförd på adressen.

Mer att läsa

Beräkningsmall gällande hyres- och elkostnad.

7.3.7 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Med hushållsgemenskap avses den situation då två eller flera personer stadigvarande bor i samma bostad på ett sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan nyttjas utan att de har någon form av försörjningsansvar för varandra. Det innebär att hyresdelen ska motsvara den totala hyreskostnaden för lägenheten, delad med antal personer som bor i lägenheten. En vuxen person som ingår i hushållsgemenskap med flera personer, har lägre kostnader för det gemensamma hushållet än om han bott ensam.

Nämnden bör vid beräkningen följa Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag, som finns i Försäkringskassans författningssamling.

Normen beräknas då som personlig kostnad för ensamstående samt dennes andel av hushållets gemensamma kostnader. Detta gäller även hemmaboende vuxet barn. För hushåll med fler än sju personer beräknas kostnaden för varje tillkommande hushållsmedlem som skillnaden mellan hushåll med sex respektive sju personer. Normen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet plus summan av de gemensamma hushållskostnaderna

De som lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren ska inte räknas som inneboende.

Mer att läsa

Kammarrätten 2017–4980

7.3.8 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andra hand, hotell etcetera. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende. Hänsyn till särskilda omständigheter till exempel tillgång till dusch och tvättmaskin får tas.

7.3.9 Hyreslägenhet

Vid beräkning av bistånd till boendekostnad gäller som huvudregel att biståndet beräknas enligt den faktiska kostnaden för bostaden, d.v.s. hyra och i de fall uppvärmning inte ingår i hyran, även uppvärmningskostnaden. Generellt ska elkostnad över hushållsel, räknas med i boendekostnaden.

Högsta godtagbara boendekostnad tillämpas. Hyreskontakt och kvitto på betald hyra ska alltid uppvisas.

Vid ett kortvarigt hjälpbehov bör den enskilde inte tvingas vidta åtgärder för att byta bostad. Om bostadskostnaden är hög eller om bostaden representerar ett ekonomiskt värde och biståndsbehovet blir långvarigt ska information om rådruken meddelas.

Mer att läsa

Kapitel 7.4 Beslut om rådruken

Avgift för parkeringsplats eller garage som ingår i hyran godtas inte. Inte heller avgift för medlemskap i hyresgästförening godtas. Andra avgifter för tjänster som ingår i hyran godtas om de ingår i dessa riktlinjer utifrån samma förutsättning som gäller om tjänsten köps separat.

7.3.10 Hyrd fastighet

Bistånd till boendekostnad för hyra av fastighet kan beviljas med faktiska skäligen kostnader. I hyran ska kostnader gällande uppvärmning, vatten och avlopp samt sophämtning ingå och i hyreskontraktet ska det framgå vilka kostnader som ingår.

Högsta godtagbara boendekostnad tillämpas. Kvitton och andra handlingar som styrker kostnaden ska alltid uppvisas.

7.3.11 Bistånd till Unga Vuxna

För ungdomar under 25 år utan egna barn gäller:

Bistånd till eget boende för unga vuxna under 25 år beviljas i normalfallet ej. Beträffande ungdomar under 18 år gäller att yttrande och bedömning från socialsekreterare från barn och familj alltid ska inhämtas. Särskilda skäl som visar att eget boende är nödvändigt för att den unge ska uppnå skäliga levnadsförhållanden ska då finnas.

Utredning av föräldrarnas ekonomiska situation görs alltid för bedömning av deras möjlighet att själva bekosta ungdomens boende och uppehälle.

HFD har gjort bedömningen att rätt till bistånd föreligger först om ett eget boende är nödvändigt för att de ska vara tillförsäkrade en skälig levnadsnivå.

Mer att läsa

RÅ 1997 ref. 79.

7.3.12 Deposition – förskottshyra

Huvudregeln är att deposition/förskottshyra inte beviljas men en individuell bedömning måste alltid göras. Vid särskilda skäl kan bistånd till depositionshyra beviljas till exempel på grund av långvarig bostadslöshet.

Utgångspunkten är att biståndet ska vara nödvändigt för att tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå samt att alla andra möjligheter personen har att ordna ett eget boende är uttömda.

Delegat:

Enhetschef

7.4 Beslut om rådrum

I vissa fall kan en sökande ha rätt att överklaga ett ställningstagande av socialtjänsten även om socialtjänsten inte kallat ställningstagandet för ett beslut. Det kan exempelvis gälla så kallat skäligt rådrum för flyttning till annan bostad vid en för hög boendekostnad eller en uppmaning att till en kommande ansökan sälja ett fordon. Rådrumstiden är fyra månader för bostad och en månad för fordon. När rådrum lämnas för exempelvis ovanstående orsaker skall beslut om rådrum tas och besvärshänvisning skall bifogas för att det tydligt skall framgå att det är möjligt att överklaga.

Delegat:

Handläggare

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 96, 115

7.4.1 Rådrum för avyttring av bostadsrätt/egen fastighet

Rådrum lämnas för avyttring av bostadsrätt/egen fastighet under 4 månader. Faktisk boendekostnad exklusive amortering godtas under denna tid. Vid separation godtas hälften av räntekostnaden plus driftkostnaden för den kvarboende under rådrumstiden.

Förutsättningen är att den sökande ämnar förändra sin boendekostnad. I annat fall tillämpas högsta godtagbara boendekostnad med omedelbar verkan.

7.4.2 Rådtrum under uppsägningstid

Rådtrum under uppsägningstid lämnas med tid motsvarande uppsägningstiden, vanligtvis tre månader, samt ytterligare en månad. Faktisk boendekostnad godtas under denna tid. Förutsättningen är att den sökande ämnar förändra sin boendekostnad. I annat fall tillämpas högsta godtagbara boendekostnad med omedelbar verkan.

7.5 Hemförsäkring

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till en skäligen kostnad för hemförsäkring. Kostnaden ska styrkas genom uppvisande av gällande försäkringsbesked. Sökande som ej tecknat hemförsäkring ska uppmanas att göra det. Huvudregeln är att endast grundläggande basförsäkring godtas, inga tillägg. Observera att hemförsäkring i vissa fall kan ingå i fackföreningsavgiften.

7.6 Hushållsel

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad vid skälig förbrukning. Utgångspunkten är Konsumentverkets beräknade förbrukning av hushållsel. För att förebygga uppkomsten av elskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad ska sökanden som huvudregel styrka att föregående periods elräkning är betald. Bistånd till elkostnad ska prövas av den kommun där den sökande är aktuell vid räkningens förfalldatum. Vid behov ska vägledning för billigare elkostnad erbjudas den sökande.

Elförbrukning som överstiger Konsumentverkets beräkning av elförbrukning ska endast godkännas i vissa fall där särskilda skäl föreligger.

Hushållsel vid hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren beräknas på samma sätt som boendekostnaden (se kapitel 7.3.7 *Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren*).

1 person	180 kWh/månad
2 personer	240 kWh/månad
3 personer	280 kWh/månad
4 personer	340 kWh/månad
5 personer	380 kWh/månad
6 personer	430 kWh/månad
7 personer	460 kWh/månad
Per ytterligare person i hushållet	+ 30 kWh/månad

Mer att läsa

Beräkningsmall gällande hyres- och elkostnad.

8. Livsföring i övrigt

Den enskilde har enligt lagen rätt till bistånd för ”sin livsföring i övrigt”. Begreppet ”behov för sin livsföring” sammanfattar en lång rad olika behov av stöd och hjälp, service, behandling, vård och omsorg. Det ekonomiska bistånd som utgår enligt 12 kap. 1 § SoL utöver försörjningsstöd är sådant bistånd som den enskilde är i behov av för att uppnå skäliga levnadsförhållanden och som inte ingår i försörjningsstödet.

När en person bedöms ha ett kortvarigt biståndsbehov, max tre månader, kan socialtjänsten ta hänsyn till om den enskilde själv kan bekosta det som inte är akut. Det kan till exempel innebära att behov som inte är akuta kan skjutas upp till dess den enskilde själv kan bekosta dessa. Inlämnade handlingar och underlaget för ansökta kostnader ska vara utställda i sökandens namn.

8.1 Förskole- och skolbarnsomsorgsavgift

Den sökande ska i första hand se över sina möjligheter till nedsättning av de kommunala avgifterna.

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg (förskoleklass till årskurs 3) och öppen fritidsverksamhet (årskurs 4–6) godtas. Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens.

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 151

8.2 Dator, surfplatta eller smartmobil

Barnfamiljer

Dator/surfplatta - Bistånd till inköp av dator/surfplatta beviljas till familjer med barn som går i skolan för att barnen ska kunna delta i skolarbetet. Utgångspunkten är vad en låginkomsttagare har råd med och vilka möjligheter sökande har att själv spara och planera för inköp av dator/surfplatta. Om skolan tillhandahåller dator eller surfplatta anses behovet vara tillgodosett.

Huvudregeln är att barn inte har behov av en smartmobil för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Övriga biståndssökande

Huvudregeln är att det inte är en nödvändighet att inneha en dator/surfplatta för att uppnå en skälig levnadsnivå. I undantagsfall om särskilda skäl föreligger kan bistånd till dator beviljas. För att kunna tillgodose behov av att uträtta bankärenden, kontakt med olika myndigheter, med mera bedöms en smartmobil vara tillräcklig. Beakta även möjligheten att använda lånedatorer, exempelvis på bibliotek eller arbetsförmedling.

Dator/surfplatta beviljas efter inlämnat kostnadsförslag med maximalt 3 % av prisbasbeloppet.

Efter individuell behovsprövning kan bistånd till inköp av enklare mobiltelefon beviljas med max 1 200 kr. Bedömningen ska grunda sig på den sökandes behov av mobiltelefon samt den sökandes möjlighet att själv köpa en mobiltelefon inom rimlig tid, det vill säga om biståndsbehovet är att betrakta som tillfälligt eller långvarigt.

Delegat:

Förste socialsekreterare

Mer att läsa

Kapitel 8.17 TV

8.3 Egenavgift vid sjukhusvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Patientavgiften beviljas efter reducering med normens post för matpengar för samma antal dagar.

Delegat:

Handläggare

8.4 Egenavgift vid vård och behandling

Vid placering för vård och behandling av vuxna missbrukare i HVB och familjehem utgår, enligt 32 kap. 2 § SoL, en egenavgift enligt gällande taxa. Om personen inte har tillräckliga egna inkomster att betala avgiften med ska avgiften, enligt 33 kap. 6 § SoL, sättas ned eller efterges i samband med placeringsbeslutet. Försörjningsstöd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling.

Delegat:

Handläggare

8.5 Flyttkostnader

Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader kan utgå om flyttningen är motiverad av sociala, ekonomiska eller medicinska skäl. Vid flyttning av arbetsmarknadsskäl ska möjligheten att få bidrag från arbetsförmedlingen undersökas. Om sådant bidrag ej utgår och flyttningen medför att man uppnår en högre grad av självförsörjning eller är nödvändig av andra skäl kan bistånd till flyttkostnad beviljas. Detta kan även gälla vid flytt inom den egna kommunen. Sökanden får själv ombesörja flyttningen. Bistånd kan lämnas till hyra av bil och släpvagn. Kostnadsförslag ska lämnas till handläggaren. Kostnadsförslag och planering av flytt ska ske i samråd med handläggare. Flera kostnadsförslag kan begäras in.

Den som på grund av funktionshinder eller andra särskilda skäl ej kan ombesörja sin flyttning på egen hand kan beviljas tillstånd till flytt hjälp genom flyttfirma eller kommunens servicecentral. Kostnadsoffert ska alltid tas innan beslut fattas. Om fortsatt behov av bistånd bedöms föreligga efter flyttning till annan kommun bör, med den enskildes samtycke, kontakt tas med socialförvaltningen i inflyttningskommunen. Den utflyttande kommunen står i regel för kostnaden avseende uppehälle och hyra första månaden i den nya kommunen.

Delegat:

- enligt riktlinje max 5000 kr - handläggare
- enligt riktlinje max 15 000 kr – förste socialsekreterare
- enligt riktlinje över 15 000 kr – enhetschef

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 128

8.6 Glasögon/Kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa intyg som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Kostnadsförslag ska alltid uppvisas från två olika optiker.

Bistånd till kostnad för ögonlinser beviljas endast om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt genom läkarintyg.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas under förutsättning att behovet är styrkt av läkarordination. Bistånd kan beviljas till den extra kostnaden för speciell slipning eller behandling om det är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. I dessa fall ska alltid minst två olika kostnadsförslag inlämnas.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa, så kallad ålderssynthet beviljas ej. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Huvudregeln är att barns behov av glasögon eller kontaktlinser tillgodoses genom bidrag från Region Örebro. Det gäller barn och unga till och med 19 år. Optikern drar av bidraget direkt i butiken. Glasögon till barn till en högre kostnad kan i vissa fall beviljas utifrån barnperspektivet, förutsatt att behovet är styrkt av läkarintyg eller av legitimerad optiker.

Bistånd som beviljas till glasögon eller kontaktlinser betalas av sökanden eller direkt till optiker, efter att sökanden inkommit med faktura.

Skälig kostnad är i nivå med lägsta paketpris som erbjuds av optiker, varav bistånd till glasögonbågar beviljas med maximalt 1,5 % av prisbasbeloppet.

Beslutet gällande kostnadsförslag ska vara tidsbegränsat och med förbehållet att klienten är aktuell och uppbär ekonomiskt bistånd när kostnaden uppkommer. Kostnaden ska alltid diskuteras med 1:e socialsekreterare innan beslut.

Delegat:

Handläggare, maximalt 1,5 % av prisbasbeloppet

Enhetschef, maximalt 3 % av prisbasbeloppet.

8.7 Hemutrustning

Allmänt

När en ansökan görs om bistånd till hel eller kompletterande hemutrustning ska en bedömning göras av den sökandes förutsättningar att själv kunna skaffa en del av utrustningen. Har den sökande möjlighet att inom rimlig tid med egen inkomst eller på annat sätt skaffa nödvändig hemutrustning ska bistånd ej beviljas. Vissa undantag kan dock förekomma. Det gäller familjer med minderåriga barn eller personer där sociala och ekonomiska skäl gör att en viss utrustning kan vara nödvändig i avvaktan på inkomst.

För barnfamiljer med långvarigt bidragsberoende bör särskilt barnens situation beaktas när behovet av hemutrustning bedöms. Personer som efter en vårdperiod och som ett led i rehabiliteringen flyttar ut i eget boende och saknar bohem sedan tidigare, kan ha rätt till bistånd till hemutrustning.

Vid prövning av bistånd till hemutrustning och TV ska hänsyn tas till:

- befintlig hemutrustning inkl. utrustning som kan medföras vid separation eller flyttning från föräldrahemmet.
- bedömning av aktuell och framtida försörjningsmöjlighet.
- om någon i hushållet omgående behöver flytta till en annan bostad till följd av att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

8.7.1 Möbler och husgeråd

Enbart nödvändig utrustning och vid beräkning av kostnader för hemutrustning används följande procentsatser;

- Upp till 15 % av prisprisbasbeloppet för ensamstående
- Upp till 20 % av prisprisbasbeloppet för sammanboende
- För varje barn kan biståndet utökas med 5 %

Hänsyn måste tas till vad som finns i hushållet sen tidigare i form av möbler och husgeråd.

Delegat:

Handläggare

8.8 Internet

Vad som avses med skäliga levnadsnivå kan inte fastställas en gång för alla. Det måste bland annat bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden under vilka den hjälpbehövande lever. Högsta domstolen har fastställt att det idag ska föreligga alldeles särskilda omständigheter för att den enskilde ska vara garanterad en skälig levnadsnivå utan internet. Idag är det nästintill en förutsättning att ha tillgång till internet för att människor ska kunna delta i samhällslivet effektivt, till exempel att hålla kontakt med myndigheter, uträtta bankärenden, söka arbete samt för skolelevers möjlighet att studera och göra uppgifter i hemmet. Kostnad till internetabonnemang beviljas med 1 % av prisprisbasbeloppet, per hushåll. Surf i mobiltelefon täcks inom ramen för riksnorm.

Delegat:

Handläggare

8.9 Kläder och skor utöver vad som ingår i riksnormen

Kläder och skor ingår i riksnormen. Därför beviljas i normalfallet inte extra bidrag till detta.

Behov av särskilda kläder eller skor - Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av merkostnadsersättning. Exempelvis studentmössa eller andra social situationer som kräver klädkod. Alla normala utgifter för kläder och skor ingår i normen. Ansökan ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader.

Bistånd till ortopediska skor/sulor kan beviljas under förutsättning att dessa förskrivs av sjukvården.

Delegat:

Handläggare

8.10 Läkarvård och läkemedel

Omfattar avgift vid läkarbesök, receptbelagda läkemedel och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Kostnader för vård beviljas med belopp som framgår av kvitto eller faktura upp till högkostnadsbelopp. Kostnader för receptbelagda läkemedel beviljas, upp till högkostnadsbelopp, med belopp som framgår av kvitto från apoteket med rubrik "receptspecifikation". På kvittot ska det framgå vem som erhållit läkemedlet, vilket datum det har uthämtats samt att läkemedlet är inom högkostnadsförmån. Endast kostnader för läkemedel som återfinns inom högkostnadsförmån ska godkännas. I vissa fall kan receptbelagda läkemedel utanför högkostnadsförmånen beviljas, under förutsättning att behovet av det specifika läkemedlet är styrkt genom intyg från läkare.

Utöver läkarvård kan bistånd utgå för kostnader som avser mammografiundersökning, preventivmedel och cellprover.

Delegat:

Handläggare

Mer att läsa:

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 124

8.11 Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har långvarigt behov av försörjningsstöd. Huvudregeln är att magasineringskostnad endast beviljas under maximalt tre månader. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaderna för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

Delegat:

Handläggare, maximalt 2,5 % av prisbasbeloppet.

Förste socialsekreterare, maximalt 6 % av prisbasbeloppet

8.12 Tandvård

Ekonomiskt bistånd utgår i första hand till akut tandvård men bör även beviljas till skäliga kostnader för nödvändig tandvård. Bistånd till tandvård, förutom akut tandvård, kan beviljas när sökanden varit berättigad till ekonomiskt bistånd i minst sex månader.

8.12.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling till exempel vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar samt

enstaka fyllningar för att undanröja värk. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart. Behandlingen får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står "akut besök" på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut. I journalrubriken ska det alltid stå "akut tandvård". Detta gäller även om den akuta tandvården handläggs tillsammans med annan ansökan.

8.12.2 Nödvändig uppehållande tandvård

Ekonomiskt bistånd till nödvändig tandvård kan dessutom beviljas enligt 12 kap. 1 § SoL. I nödvändig tandvård ingår:

- *Att avhjälpa och lindra värk.*
- *Förebyggande tandvård, främst hjälp till självhjälp. Avlägsnande av tandsten.*
- *Hygienistbehandling.*
- *Revisionstandvård/uppehållande tandvård. Årliga kontroller och tandvård för att avhjälpa infektioner.*
- *Undanröja betydande sociala svårigheter, ex om förlust av tänder lett till ett utseendemässigt handikapp. Ersättning av tandförluster i framtandsområdet.*
- *Uppnå godtagbar tuggförmåga.*
- *Till utbyte av fyllningar och kronor som lossnat och medför värk.*

Exempel på behandlingar som normalt ej är att betrakta som nödvändig tandvård:

- *estetisk tandvård*
- *utbyte av fyllningar/kronor*
- *attachmentförankrade delproteser*
- *blekning av tänder*
- *implantatbehandling*
- *porslins- och guldinläggsterapi*
- *kron- och broterapi bakom hörntänder, ev. första praemolaren*
- *konstrukturer.*

Vid begäran om bistånd till nödvändig tandvård ska normalt ett specificerat kostnadsförslag föreligga innan behandlingen påbörjas. Kostnadsförslaget bör innehålla:

- *planerad behandling*
- *behandlingsperiod*
- *kostnad, total resp. patientavgift*
- *om protetikersättning (kronor/broar/proteser) planeras ska uppgift lämnas om vilka tänder det gäller.*

Råder tveksamhet utifrån kostnadsförslaget bör kontakt tas med behandlande tandläkare för en eventuell konsekvensutredning av uppskjuten eller utebliven behandling och om andra alternativ finns. Vid behov kan socialtjänsten hänvisa individ till ytterligare en tandläkare för en ny bedömning.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som påvisar att en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig Regionens terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för

den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Beviljat bistånd till tandvård enligt kostnadsförslag tas med som en godtagbar kostnad vid den månatliga beräkningen. Den enskilde betalar alltså sina kostnader till tandläkaren månadsvis. Kvitto på betald behandling ska uppvisas vid ekonomisk beräkning. Eventuella kostnader för uteblivna besök eller sena återbud accepteras inte.

Beslutet gällande kostnadsförslag på tandvård ska vara tidsbegränsat och med förbehållet att klienten är aktuell och uppbär ekonomiskt bistånd när kostnaden uppkommer.

Delegat:

Handläggare, maximalt 12 % av prisbasbeloppet för akut eller nödvändig tandvård.

Förste socialsekreterare, maximalt 22 % av prisbasbeloppet för akut eller nödvändig tandvård.

Enhetschef, maximalt 50 % av prisbasbeloppet för akut eller nödvändig tandvård.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2002-3888 Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2004-306

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 125

SOSFS 2012:16 särskilt tandvårdsbidrag

<https://www.1177.se/sa-fungerar-varden/kostnader-och-ersattningar/kostnader-och-ersattningar-inom-tandvard/tandvard-om-du-har-en-funktionsnedsattning/>

8.12.3 Egen betalningsförmåga

Bistånd till tandvårdskostnader kan beviljas till akut och nödvändig tandvård om den enskilde ej har möjlighet att betala. Hänsyn ska tas till den enskildes betalningsförmåga över en längre tidsperiod, minst sex månader.

Vid tillfälligt behov av bistånd bör endast kostnader för akut tandvård godtas. Bedöms den sökande bli självförsörjande och få egna inkomster överstigande normen inom en period av sex månader får sökanden avvakta med att utföra nödvändig tandvård. I tveksamma fall bör samråd ske med behandlande tandläkare beträffande konsekvenser av uppskjuten behandling. Möjligheterna att kunna avbetala tandvårdskostnaden ska beaktas.

Vid större behandlingar, vari ofta tandtekniskt arbete ingår, kan det vara svårt att betala efter varje behandlingstillfälle. Möjlighet kan då finnas att avbetala på kostnaden efter behandlingens slut eller att komma överens med tandläkaren om delbetalningar redan från behandlingens början.

8.13 Fritidsaktiviteter/fritidsutrustning för barn

I FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen) anges att barn har rätt till vila och fritid, lek och rekreation samt rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Bistånd till barns fritidsaktiviteter samt fritidsutrustning (ex. cykel och hjälm, skridskor etc.) täcks som regel av posten för fritid i riksnormen. Beviljande av bistånd till fritidsaktivitet/fritidsutrustning utöver vad som ingår i riksnormen kan beviljas endast om det är en förutsättning för att barnet ska kunna delta i en fritidsaktivitet. Detta rör särskilt barnfamiljer med långvarigt behov, över ett år, av ekonomiskt bistånd. I bedömningen bör socialtjänsten ta hänsyn till de sociala och hälsomässiga aspekterna av deltagande i fritidsaktiviteter, samt att det kan vara en kompensatorisk faktor i barnets uppväxt. En förutsättning för beviljande av bistånd till fritidsaktivitet är att aktiviteten är ledarledd. Förutsättning för beviljande av bistånd till fritidsutrustning är att kvitto lämnas in alternativt att sökande betalar i förskott och får bistånd utbetalt när kvittot inlämnas. Syftet med det är att garantera att biståndet går till barnet.

8.14 Rekreation

Efter individuell prövning, samt att det rör sig om långvarigt beroende (1 år), kan extra bistånd ges till barnfamiljer vid exempelvis olika högtider. Det kan handla om en sommarlovsaktivitet, en aktivitet som skolan ordnar eller jul. När det gäller barn bör biståndet räcka till kostnaden för till exempel en koloni- eller lägervistelse. Riktlinjen rekommenderar att 3 % av prisbasbeloppet kan beviljas.

Beslut gällande rekreation ska alltid diskuteras med 1:e socialsekreterare innan beslut. Kvitton ska redovisas till socialtjänsten.

Delegat:

Handläggare, maximalt 1 % av prisbasbeloppet per termin.

Förste socialsekreterare, maximalt 3 % av prisbasbeloppet per termin.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 2015–9410

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 132

8.15 Resor

8.15.1 Rekreatiönsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreatiönsresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig eller i rehabiliterande syfte.

Undantag kan göras för barnfamiljer som uppburit försörjningsstöd under minst ett år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte.

Utgångspunkten ska vara vad en låginkomsttagare på orten i allmänhet har råd med. Ekonomiskt bistånd till rekreatiönsresa kan endast undantagsvis beviljas oftare än vartannat år.

Bistånd kan beviljas för barns skolresor, lägerverksamhet eller kolonivistelse utan att det finns särskilda sociala skäl, förutsatt att familjen har varit långvarigt biståndsberoende. Rimligheten i biståndsnivån ska prövas i varje enskilt fall.

Delegat:

Handläggare, max 6 % av prisbasbeloppet.

Förste socialsekreterare, max 12 % av prisbasbeloppet.

Enhetschef, max 22 % av prisbasbeloppet.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 2013–5156

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 132

8.15.2 Sjukresor

Resor till sjukvårdsinrättning, oavsett färdstätt, kan beviljas med egenavgiften då behovet styrks och resterande del ersätts av regionen. Grundregel är att alltid välja billigaste färdstätt för att vara berättigad till ersättning. För sjukresor med taxi krävs intyg från sjukvårdsinrättning att allmänna kommunikationer inte kan användas.

8.15.3 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas till en skälig kostnad för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

Delegat:

Handläggare

8.15.4 Umgängesresor

Bistånd till resekostnader kan beviljas i samband med umgänge. Vid bedömning ska hänsyn tas till barnets ålder, kostnaden för resor, färdstätt samt dom eller avtal. Fler resor än fastställda umgängestillfällen kan ej

beviljas. Billigaste färdstätt ska användas. Resekostnaderna kan beviljas endast om den sökande bedöms ha ett långvarigt behov av försörjningsstöd (minst tre månader) eller om inkomsten ej överstiger normen för försörjningsstöd.

Kostnad för resor vid umgänge ersätts med halva kostnaden för respektive förälder och umgängestillfälle. Hänsyn ska tas till barnets behov av umgänge, båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar och skälig kostnad för resan.

Det är umgängesföräldern som har huvudansvaret för kostnaden. Om föräldrarna tillsammans inte har ekonomiska förutsättningar att bekosta resan, eller om de inte kan komma överens i frågan, kan bistånd beviljas. Barnets rätt till och behov av umgänge måste säkerställas.

Umgängesresan kan även avse en ort utanför Sverige, om synnerliga skäl föreligger. Avgörande för vad som bör vara skälig kostnad för resan och hur ofta bistånd bör ges ska vara anpassat till vad en familj i allmänhet har råd med. Vid denna bedömning ska beaktas vad som fastställts i beslut av domstol eller genom avtal om umgänge.

Delegat:

Handläggare, för umgängesresor inom Sverige.

Enhetschef, vid resor utanför Sverige.

Mer att läsa:

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 130

8.15.5 Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas i regel inte. Endast resor avseende återförening av förälder och minderårigt barn som inte bor tillsammans med en av sina vårdnadshavare kan beviljas och då utifrån ett barnperspektiv. Röda Korset kan i vissa fall bevilja hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige. Om så skett kan bistånd beviljas till egenavgiften. I annat fall kan bistånd till hela reskostnaden beviljas.

Delegat:

Enhetschef

8.15.6 Återvändningsresor

Bistånd till återvändningsresor beviljas inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av reskostnad, dels som en allmän schablon per person.

Ibland önskar en person rekognosera i hemlandet innan eventuell återvandring. Inte heller i dessa fall ska kommunen bevilja ekonomiskt bistånd till resekostnad.

8.16 Rättshjälp

I normalfallet ska rättsskyddet täckas upp inom ramen för hemförsäkringens rättsskyddsförsäkring. Tillse att hemförsäkringen har en rättsskyddsförsäkring. Vid långvarigt ekonomiskt bistånd kan hjälp till självrisk lämnas efter prövning

8.17 Sommarlovspeng

Sommarlovspeng kan beviljas till de barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd d.v.s. uppburit försörjningsstöd under en sammanhängande period om minst sex månader. Sommarlovspengen beviljas oavsett om barnen bor heltid, växelvis eller har umgänge med en förälder. Biståndet beviljas vid ett tillfälle, i samband med beräkning av bistånd för juni. Biståndet beviljas utifrån ett barnperspektiv under förutsättning att hushållet i övrigt är berättigade till ekonomiskt bistånd för aktuell månad.

Sommarlovspengen beviljas enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen till hushåll med barn som bor:

- heltid med 1 % av prisbasbeloppet per barn.
- växelvis med 0, 5 % av prisbasbeloppet per barn. Biståndet kan alltså beviljas till båda de hushåll där barnet bor under förutsättning att båda hushållen uppfyller kraven i övrigt för att beviljas biståndet.
- umgängesbarn med 0,25 % av prisbasbeloppet per barn.

Delegat:

Förste socialsekreterare

8.18 Spädbarnutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning prövas utifrån det faktiska behovet och båda föräldrars möjligheter att skaffa nödvändig utrustning. Den som under en längre tid, minst sex månader, haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. För föräldrar som inte är sammanboende bör utredning göras gällande andra föräldrarnas betalningsmöjligheter.

Bistånd till full grundutrustning kan beviljas vid första barnets födelse med högst 10 % av prisbasbeloppet. Summan avser inköp av:

- barnvagn
- säng med sängutrustning
- baskläder
- utrustning för bad och matning

Bistånd som beviljas från barnets födelse som försörjningsstöd bör ge utrymme för successiv anskaffning av vad som behövs i övrigt. Naturligtvis ska här liksom annars i biståndsprövningen den individuella behovsbedömningen gälla. Det betyder att till exempel vid barn nr 2, 3 o.s.v. så är det avgörande faktiska behovet i det enskilda fallet som bestämmer hur mycket som ska betalas ut till spädbarnsutrustning.

Kvitto lämnas in alternativt att sökande betalar i förskott och får bistånd utbetalt när kvittot inlämnas.

Delegat:

Handläggare, maximalt 10 % av prisbasbeloppet

Förste socialsekreterare, kostnader som överstiger 10 % av prisbasbeloppet.

8.19 TV

I valet mellan TV och dator finns det, om den enskilde ansöker om bistånd till en dator istället för en TV, inte skäl att neka bistånd till en dator, under förutsättning att kostnaden inte överstiger det belopp som hade beviljats för en TV.

Bistånd till TV kan utgå till barnfamiljer och avse kostnaden för en begagnad TV,

Bistånd till TV ska beviljas restriktivt ska alltid diskuteras med 1:e socialsekreterare innan beslut.

Delegat:

Handläggare

Mer att läsa

Kammarrätten Göteborg 2013-06-18, mål nr 1946–13

8.20 Underhållsstöd

Återbetalningsskyldighet för underhållsstöd är ej en godtagbar utgift vid beräkning av ekonomiskt bistånd. Den enskilde hänvisas till att begära jämkning alternativt anstånd med återbetalningsskyldigheten.

9. Ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL

Socialnämnden har enligt 12 kap. 2 § SoL rätt att ge bistånd utöver § 1 om det finns skäl för detta.

9.1 Begravningskostnader

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas i de fall där dödsboets tillgångar inte är tillräckliga för att täcka en skälig kostnad för begravning med utgångspunkt från en ”enkel men värdig begravning”. En skälig kostnad beräknas till ett belopp motsvarande 50 % av prisprisbasbeloppet.

Godtagbara poster:

- Kista utan handtag
- Urna, vid kremering
- Kistläggning
- Bärare vid bisättning
- Representant vid begravning
- Begravningsbyråns arvode
- Dödsannons i en lokaltidning
- Nödvändiga transporter
- Enklare blomdekoration
- Enklare förtäring för en mindre krets sörjande
- Gravsten

Ekonomiskt bistånd beviljas för faktisk kostnad inom schablonbeloppets begränsning. Dödsbodelägarernas ekonomiska situation kan i vissa fall ha betydelse för bedömningen om bistånd kan beviljas.

Mer att läsa:

Riktlinje Dödsbohandläggning

9.2 Skulder

Bistånd till skulder som avbetalning på studielån eller banklån, kontokortskulder, restskatt, privata skulder, etcetera samt böter och underhållstöd beviljas inte. Lån och kreditgivning innebär risker för långivare samt för eventuell borgensman. Dessa risker ska inte övertas av socialtjänsten.

Om det finns godtagbara skäl för att den enskilde inte har ansökt om bistånd till den kostnad som har gett upphov till skulden och nämnden bedömer att han eller hon hade beviljats biståndet om ansökan gjorts vid det tillfälle kostnaden uppstod kan undantag övervägas. Socialtjänsten ska alltid utreda orsaken till att en skuld uppstått innan beslut fattas.

Skuld för *avgift för förskoleverksamhet* eller *kommunal avgift för hemtjänstinsats* behandlas normalt som övriga skulder. Den sökande hänvisas att ta kontakt med inkassobolag för att göra upp en avbetalningsplan för skulden. Om barnet hotas av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker behöver den sökande ta ansvar för att kontakta förskoleverksamheten. Om den sökande riskerar att förlora sin hemtjänstinsats till följd av obetalda fakturor behöver den sökande ta kontakt med kommunens avgiftshandläggare.

Om sökanden på grund av skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare.

Vid vräkning samt avstängd elleverans ska en anmälan enligt 19 kap. 1 § SoL upprättas och skickas till barn och ungdomsenheten.

9.2.1 Hyresskulder

Innevarande månadshyra bör inte betraktas som en hyresskuld även om den förfallit till betalning utan bör räknas som sådan boendekostnad som omfattas av försörjningsstödet. Ekonomiskt bistånd kan i undantagsfall beviljas till hyresskuld om det är enda sättet att uppnå skäligen levnadsförhållanden.

Följande ska beaktas vid utredning av hyresskuld:

- En förutsättning är att sökande får bo kvar om skulden regleras.
- Skuld som uppstått under tid då sökanden av godtagbara skäl saknat tillräckliga inkomster för att betala hyra. Om ansökan hade gjorts när hyresskulden uppkom hade han eller hon haft rätt till bistånd.
- Barnkonsekvensanalys ska alltid genomföras när det finns barn i familjen och i de fall konsekvenserna för barnen bli för stora vid en eventuell avhysning kan bistånd beviljas.
- För gamla och sjuka samt för personer med funktionsnedsättning där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet eller då alternativt boende inte går att ordna.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Medger den sökandens ekonomi att det beviljade biståndet till skulden återbetalas ska beslut fattas om återbetalning och en ev. avbetalningsplan läggas upp. Vid upprepade hyresskulder ska ännu mer restriktiv bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt som möjligt följas upp under minst sex månader.

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp.

Om bistånd till hyresskulden beviljas är det endast kapitalbeloppet för skulden som godtas. Räntor eller andra avgifter godtas ej.

Delegat:

Handläggare – 1 månad

Förste Socialsekreterare – 2–3 månader

Arbetsutskott – mer än 3 månader

9.2.2 Elskuld

Elräkning som förfallit till betalning bör inte räknas som skuld om ansökan om ekonomiskt bistånd görs samma månad. El-skulder som uppkommit under tid då den sökande varit socialbidragsberättigad men ej sökt ekonomiskt bistånd, regleras i första hand genom att normunderskottet för den förflutna tiden beviljas.

Följande ska beaktas vid utredning av *elskuld*:

- Kommer elen att slås på alternativt inte brytas om skulden regleras?
- Barnkonsekvensanalys ska alltid genomföras när det finns barn i familjen och i de fall konsekvenserna för barnen bli för stora vid en eventuell elavstängning kan bistånd beviljas.
- För gamla och sjuka samt för personer med funktionsnedsättning där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet eller då alternativt boende inte går att ordna.
- Hade sökande haft rätt till ekonomiskt bistånd till elkostnaden om ansökan gjorts innan skulden uppkom?
- Om avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet.

Visar utredningen att konsekvenserna för den enskilde blir orimliga om bistånd till elskulden inte beviljas, kan ekonomiskt bistånd beviljas. Särskild hänsyn ska tas till barnfamiljers situation. Medger den sökandes

ekonomi att det beviljade biståndet till skulden återbetalas ska beslut fattas om återbetalning och en avbetalningsplan läggas upp.

Vid upprepade elskulder ska restriktivare bedömning göras.

Om bistånd till elskulden beviljas är det endast kapitalbeloppet för skulden som godtas. Räntor eller andra avgifter godtas ej.

Delegat:

- enligt riktlinje max 5000 kr - handläggare
- enligt riktlinje max 20 000 kr – Förste socialsekreterare
- enligt riktlinje över 20 000 kr - enhetschef

Mer att läsa:

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 135

Se även separat rutin ”Hantering av ansökan till skuld”

10. Inkomster

10.1 Allmänt

Vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd ska hushållets samtliga faktiska inkomster räknas. Inkomsterna bör i regel beräknas utifrån de inkomster hushållet hade kalendermånaden före den månad som beräkningen avser. Om det upptäcks inkomster som inte redovisades föregående månad kan även dessa påverka beräkningen av biståndet.

Från normbeloppet dras *alla* typer av inkomster, till exempel:

- Aktivitetsstöd
- Arbetsinkomst
- Arbetslöshetsersättning
- Arvode
- Avgångsvederlag
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Underhållsstöd
- Bostadsbidrag, bostadstillägg
- Etableringsersättning inkl. bostadsersättning, etableringstillägg.
- Flyttbidrag
- Försäkringsersättning eller skadestånd, ideell del för ”sveda och värk”.
- Föräldrapenning
- Hyresinkomst
- Livränta
- Sökta stipendier och fondmedel (undantaget de som är avsedda för ett visst ändamål, t.ex. en resa. Behöver verifieras att pengarna används för avsett ändamål)
- Omställningsbidrag
- Pension
- Sjukersättning / aktivitetsersättning
- Sjukpenning
- Skadestånd, i vissa fall
- Startbidrag

- Studiebidrag
- Traktamente
- Vårdbidrag för handikappat barn. (Endast skattepliktig del)
- Äldreförsörjningsstöd
- Överskjutande skatt
- Andra tänkbara inkomster
- Även andra former av inkomster som ska inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd kan förekomma, exempelvis en persons insättningar eller swish.

Inkomster som den enskilde inte kan förfoga över ska normalt inte räknas. Dit hör:

- Skatteåterbäring som dragits av kronofogdemyndigheten.
- Pension som skulle ha betalats ut om inte förtida uttag gjorts.
- Barns inkomster från tillgångar som står under överförmyndaren.

Person som har reducerad lön p.g.a. utmätning/införsel ska hänvisas att söka förbehållsbelopp. Ekonomiskt bistånd utgår ej för att kompensera den inkomst den enskilde förlorar.

Vissa inkomster bör inte medföra reducering av det ekonomiska biståndet. Det gäller till exempel:

- Ersättning som betalas ut för merkostnader till följd av funktionshinder
- Ersättning för omkostnader i samband med ett åtagande, till exempel familjehemsersättningens omkostnadsdel.
- Stipendier och fondmedel som är avsatt för visst ändamål till exempel en resa (kvitto redovisas).
- Hemmavarande barns inkomst (se nedan).

Senaste självdeklaration ska alltid tas med i samband med en första ansökan om ekonomiskt bistånd. Aktuell slutskattsedel/kontoutdrag ska alltid uppvisas.

Mer att läsa:

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 146

Stipendier - Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 148, 187

10.2 Ersättningar och fiktiva inkomster

Den enskilde ansvarar själv för att söka samtliga ersättningar han eller hon har möjlighet att få. Om den enskilde inte ansökt om ersättningen i tid bedöms han eller hon inte ha gjort vad denne har kunnat för att bli självförsörjande och ansökan ska som huvudregel avslås. Socialnämnden har ingen skyldighet att fiktivt medräkna uteblivna ersättningar eller undersöka dess omfattning.

Om det finns barn i hushållet eller om det finns starka särskilda skäl som medfört att den enskilde varit tillfälligt oförmögen att reda ut sin situation, som kan förklara varför ersättningen inte ansökts om i tid kan den uteblivna inkomsten medräknas fiktivt under maximalt en månad/ett tillfälle. Om den fiktivt medräknade ersättningen utbetalas kommande månad ska den ej medtagas i beräkning, under förutsättning att en individuell bedömning enligt ovan är gjord. Syftet med att göra en individuell bedömning i dessa fall är att den enskilde ska ges möjlighet att under månaden exempelvis ansöka om god man samt individuell bedömning ur ett barnperspektiv.

10.3 Hemmavarande barns inkomst/feriearbete

Hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete ska, enligt 12 kap. 9 § SoL, upp till ett prisbasbelopp per kalenderår, inte beaktas vid bedömningen av rätt till bistånd. Till skolungdomar räknas

ungdomar som inte fyllt 21 år som studerar i grundskolan, gymnasieskolan eller annan jämförig grundutbildning. Barn får även ha ett visst sparkapital, max 15 % av prisbasbelopp, i syfte att detta ska kunna användas för större kostnader för barnets räkning.

Om barn har inkomster och tillgångar utöver vad barnet själv får disponera, bör inkomsten räknas av mot barnets del i familjens kostnader inklusive barnets del av boendekostnaden då barn är aldrig underhållsskyldiga för sina föräldrar eller syskon. Detta gäller även om deras inkomst är högre än vad som erfordras för deras eget behov.

Insättningar på barns konton från personer utanför hushållet behöver tas ställning till i det individuella fallet. Utredning kring vad insättningen avser ska alltid göras.

Mer att läsa:

Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten (2021) s. 31 & 150

10.4 Tidigare inkomster över försörjningsstödsnivå

Inkomster som hushållet fått tidigare än månaderna före den månad som ansökan avser bör i regel inte påverka beräkningen, om de inte är mycket höga eller avsedda för en viss längre tidsperiod, till exempel ett avgångsvederlag, (SOSFS 2013:1).

Större krav på ekonomisk planering kan ställas på en person som har god kunskap om försörjningsstödet normer och riktlinjer än på den som gör sin första ansökan eller inte sökt på länge. En person som saknar kunskap om kommunens norm för försörjningsstöd kan inte förväntas ha levt på denna nivå före ansökan. Försörjningsstödet syfte och nivå förutsätter att människor före och efter bistandsperioden har möjlighet att leva på en nivå som är högre än försörjningsstödet. Detta gör det nödvändigt att acceptera inkomster över försörjningsstöds nivå under de perioder då ett hushåll inte har försörjningsstöd, (Socialstyrelsen – Ekonomiskt bistånd).

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 121
SOSFS 2013:1

10.5 Jobbstimulans

I enlighet med 12 kap. 8 § Socialtjänstlagen gäller; För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1§ (särskild beräkningsregel). Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen. Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 12 kap. 9 § SoL.

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller att spara en del av sin inkomst. Om den enskilde väljer att spara inkomsten ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller.

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 119

10.6 Skadestånd och försäkringsersättningar

Inkomst som socialnämnden *inte bör räkna med* vid ekonomisk beräkning:

- Försäkringsersättningar som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust, till exempel compensation för tillhörigheter som förlorats vid inbrott.

- Skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust, t ex skadestånd som den biståndsbehövande behöver för att betala kostnader för rehabilitering av fysisk och psykisk skada.

Inkomst som socialnämnden *bör räkna med*:

- Försäkringsersättning som utgör ersättning för förlorad arbetsinkomst.
- Försäkringsersättning och skadestånd som kompenserar den enskilde för förlust av egendom som kunnat tillgodose hushållets behov genom att avyttras, till exempel försäkringsersättning eller skadestånd som gäller kompensation för förlust av t ex aktier, obligationer, värdeföremål eller värdefulla kapitalvaror som genom att säljas hade kunnat tillgodose hushållets behov.

11. Tillgångar

Alla realiserbara tillgångar ska i princip användas för den enskildes försörjning innan den sökande har rätt till ekonomiskt bistånd. Med realiserbara tillgångar menas bankmedel, aktier eller andra värdepapper, bil, båt, fastighet, dyrbara konst- eller samlarföremål etcetera. Eventuella tillgångar kan framgå av slutskattsedel eller försäkringsbrev.

11.1 Arv

Om socialnämnden får kännedom om att en person fått ärva kan bouppteckningen begäras in från den enskilde för att få ta del av hur arvet har fördelats. Dessa uppgifter kan även begäras från Skatteverket, men då krävs kännedom om den avlidnes personnummer.

11.2 Bankmedel, aktier, obligationer

Huvudprincipen är att bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel eller värdepapper.

11.3 Bosparande

Alla former av bosparande räknas som realiserbar tillgång.

11.4 Fastighet

Ekonomiskt bistånd till personer som äger fastighet bör i princip inte beviljas annat än i akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten, dock längst fyra månader. Om det finns särskilda skäl, kan rådrum för försäljning förlängas. Ev. kan bistånd ges med villkor om återbetalning. Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

11.5 Fordon, allmänt

Bistånd lämnas i allmänhet inte till bilkostnader. Undantag kan göras förutsatt att bilen är nödvändig p.g.a.:

- Resor till och från arbetet om allmänna kommunikationsmedel saknas eller ej kan utnyttjas. Skälen kan vara sjukdom, handikapp, oregelbundna arbetstider eller att familjedaghemmet/daghemmet ligger så till att allmänna kommunikationsmedel ej kan utnyttjas
- Sjukdom eller handikapp
- Familjens sociala situation. (ex umgängesförälder som har barn på annan ort kan under vissa omständigheter vara berättigad till bistånd till bilkostnader).
- Om mannen eller kvinnan riskerar att bli utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående.

Vid bedömning av biståndsbehov till bilkostnader ska möjligheten till jämkning vägas in och eventuell rätt till handikappersättning för bilkostnader undersökas. Bistånd som beviljas i avvaktan på sådan ersättning bör utgå

som förskott på förmån.

Resekostnad beräknas på samma sätt som arbetsresor.

11.6 Fordon som egen tillgång

Förmögenhet som är bunden i egendom kan utgöra hinder för bistånd. Krav bör ställas på att egendom realiserar, skäligt rådum, en månad, prövas och en långsiktig bedömning görs. Bilinnehav ingår inte i skäliga levnadsförhållanden och enligt domar ska man kunna avyttra sin bil för att använda medel till uppehälle i stället för bistånd.

Om villkoren för bilinnehav är uppfyllda bör värdet på bilen ej överstiga ett halvt prisbasbelopp om bistånd ska komma i fråga. Om värdet överstiger detta belopp måste man från fall till fall bedöma huruvida en tillgång ska avyttras innan rätt till bistånd inträder.

Om villkoren för bilinnehav ej är uppfyllda men en person ändå söker bistånd, måste huvudregeln var att man i första hand ska använda lätt realiserbara tillgångar i stället för bistånd. Även där måste bedömningar göras från fall till fall. Samtidigt som krav ställs på att egendom realiserar bör skäligt rådum och en långsiktig bedömning göras.

Mer att läsa

Kapitel 8.4 Beslut om rådum

11.7 Kontanter och bankmedel

Kontanter ska användas till den enskildes försörjning.

Bankmedel ska i första hand användas till den enskildes försörjning.

Ålderspensionär får ha sparmedel upp till 50 % av ett prisbasbelopp för ensamstående ålderspensionärer och 60 % för makar, utan att det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd.

Minderåriga barn kan ha sparade medel med upp till 15 % av prisbasbeloppet utan att det påverkar familjens rätt till ekonomiskt bistånd.

När barn med tillgångar har behov av särskilda utgifter utöver vad som ingår i försörjningsstödet, exempelvis möbler vid flytt till egen bostad, dyrare fritidsaktivitet eller rekreation, ska barnets sparade medel användas i första hand.

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid prövas.

Vid löpande bistånd tillåts en vuxen person ha ett sparande på max 2 % av prisbasbeloppet för att kunna göra större inköp av till exempel vinterkläder.

11.8 Lösöre

Lösöre är lös egendom som utgörs av fysiska föremål som kan flyttas. Lösöret är i ens besittning om man har det i hemmet, garaget, bilen, bankfacket eller bär det på sig. För att den enskildes lösöre ska påverka rätten till ekonomiskt bistånd krävs att föremålet har ett väsentligt ekonomiskt värde samt är lätt att avyttra.

Det är ofta svårt för socialtjänsten att bedöma om lösöret är en lätt realiserbar tillgång och kan användas till den enskildes försörjning. I första hand ska den som söker bistånd själv värdera lösöret och visa huruvida det är en lätt realiserbar tillgång. En konsultation kan göras med Kronofogdemyndigheten eller försäkringsbolag som värderar och utreder lösöre.

11.9 Pensionssparande

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid prövas och om detta är omöjligt, ska detta inte räknas med. Om den sökande hävdar att det är omöjligt att ta ut pensionssparandet behöver detta styrkas med underlag.

12. Praktik och kompetenshöjande verksamhet

12.1 Samverkan med arbetsförmedlingen

Det räcker inte alltid att ställa krav på den enskilde att ska söka arbete aktivt för att hitta ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Därför är det nödvändigt att kommunen verkar aktivt för att biståndet ska utformas så den enskilde kan utveckla och aktivera sina egna resurser för att så snart som möjligt klara av sin egen försörjning. Socialtjänsten har också en skyldighet att samverka med andra berörda myndigheter, framför allt arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och andra arbetsrehabiliterande organ samt att samordna insatserna. Vissa människor kan behöva andra insatser än ekonomiska, särskilt personer som har bistånd till sin försörjning under längre perioder.

12.1.1 Kravet att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet

Socialtjänsten får begära att den som erhåller försörjningsstöd ska kunna delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd, detta framgår av 12 kap. 4 § SoL. Syftet med praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten är att förhindra att personer blir passiviserade av långvarigt bistånd och att utveckla deras möjlighet att i framtiden försörja sig själva. Insatsen ska utformas med skäligen hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Att delta i sådan verksamhet ska vara ett led i en medveten strategi för att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller utbildning. Socialtjänsten bör precisera strategin i en individuell plan som upprättas tillsammans med den enskilde. Om den enskilde avböjer eller uteblir från praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Socialnämnden har, enligt 12 kap. 5 § SoL, rätt att avslå fortsatt försörjningsstöd eller minska stödet om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer eller uteblir från sådan verksamhet som anges i 12 kap. 4 § SoL. En först måste nämnden överväga om den enskildes skäl att avböja eller utebli kan anses godtagbara.

Godtagbara skäl för att inte vilja delta kan till exempel vara att den föreslagna verksamheten på något sätt är olämplig med hänsyn till den enskildes personliga förutsättningar. Det bör dock höra till undantagen, eftersom den praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten ska ingå i en långsiktig plan som den enskilde ska vara delaktig i att upprätta. Om nämnden inte accepterar skälen ska det i första hand övervägas att reducera biståndet. I undantagsfall kan det bli aktuellt att avslå helt, till exempel om den enskilde uteblir upprepade tillfällen och inte förändrar detta trots samtal och åtgärder från nämndens sida.

Beslut om erbjudande av viss praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet kan inte överklagas enligt förvaltningslagen. Samma sak gäller för beslut om innehållet i sådan praktik eller verksamhet. Däremot kan den enskilde överklaga socialnämndens beslut att avslå eller minska det ekonomiska biståndet på grund av att den enskilde inte följer planeringen.

12.2 Studerande

För studerande med behov av ekonomiskt bistånd under studieuppehåll gäller att den studerande ska erbjudas praktik eller kompetenshöjande verksamhet snarast efter skolterminens avslutning. Beslut om anvisning ska fattas enligt 12 kap. 4 § SoL.

13. Återkrav och återbetalning

Reglerna för återbetalning framgår av 33 kap. 1-6 §§ SoL. Ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL kan beviljas mot återbetalning då biståndet utbetalats:

1. som förskott på en förmån eller ersättning
2. till den som är indragen i arbetskonflikt
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från

att förfoga över sina inkomster och tillgångar

Har ekonomiskt bistånd beviljats i annat fall får biståndet återkrävas bara om det beviljats med villkor om återbetalning. Ett beslut om ekonomiskt bistånd som kan komma att återkrävas ska vara skriftligt.

Om det bedöms att den enskilde avsiktligt undanhållit eller lämnat oriktiga uppgifter, ska alltid frågan om att göra polisanmälan för misstänkt bedrägeri prövas.

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL beviljas utan återbetalningsskyldighet för den enskilde. Det finns några undantag som beskrivs nedan.

Enligt 33 kap. SoL kan ekonomiskt bistånd återkrävas antingen om den enskilde fått bistånd felaktigt eller med för högt belopp (33 kap. 1 § SoL). Ekonomiskt bistånd kan också återkrävas i andra fall 33 kap. 2 § SoL).

13.1 Bistånd som betalats ut på felaktiga grunder, 33 kap. 1 § SoL

Biståndet kan återkrävas även om den enskilde inte själv, avsiktligt, orsakat den felaktiga utbetalningen och det krävs inte att den enskilde fått någon straffrättslig påföljd.

Ekonomiskt bistånd kan också betalas ut felaktigt på grund av misstag i socialtjänstens handläggning. I dessa fall är den enskilde skyldig att betala tillbaka biståndet om han eller hon skäligen borde ha insett att biståndet utbetalats felaktigt. Det kan exempelvis handla om att den sökande felaktigt fått dubbla utbetalningar för samma ansökningsperiod.

Beslutet om återkrav fattas med stöd av 33 kap. 1 § SoL.

13.2 Förskott på förmån eller ersättning grunder, 33 kap. 2 § SoL

Ekonomiskt bistånd kan beviljas som förskott på förmån eller ersättning med mera. Det vanligaste är att den sökande väntar på en ersättning från en annan myndighet, exempelvis Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten. Det kan också handla om att den sökande väntar på ersättning från arbetslöshetskassa.

Handläggningen av återkrav av ekonomiskt bistånd som förskott på förmån kan göras på två sätt, antingen genom att socialtjänsten skickar en begäran om utbetalning för retroaktiv tid till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten, s.k. framställan eller att återkravet riktas direkt mot den enskilde.

13.3 Återkrav av bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL med villkor om återbetalning

12 kap. 2 § SoL ger socialtjänsten en möjlighet att bevilja bistånd även om rätt till bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL inte finns. Bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL kan beviljas med villkor om återbetalning enligt 33 kap. 3 § SoL.

Den enskilde ska delges (skriva under) det skriftliga beslutet om ekonomiskt bistånd mot återbetalning.

Beslutet ska innehålla uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldigheten. Ett återbetalningsavtal bör också upprättas där det framkommer när den enskilde ska återbetala biståndet.

Mer att läsa

Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten s. 157–162

Kammarrätten i Jönköping 2016–437

Kammarrätten i Göteborg 2009–6386

13.4 Om den enskilde inte återbetalar, 33 kap. 4 § SoL

Enligt 33 kap. 4 § SoL kan talan föras hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt återbetalar det ekonomiska bistånd som avses i 33 kap. 1–3 §§ SoL. Talan måste väckas inom tre år från det att biståndet betalades ut. Innan talan väcks måste en utredning göras på nytt om den enskildes möjlighet att återbetala biståndet. Om så inte är fallet kan beslut om eftergift enligt 33 kap. 6 § SoL fattas.

Mer att läsa

13.5 Eftergift enligt 33 kap. 6 § SoL

Om det är uppenbart att förhållandena ändrats så att den enskilde inte inom rimlig tid kan återbetala skulden kan kommunen enligt 33 kap. 6 § SoL helt eller delvis efterge återkravet. Egenavgiften vid placering i HVB eller familjehem kan efterges om den placerade inte har egna medel.

Mer att läsa

Kapitel 8.4 Egenavgift vid vård och behandling

14. Övrigt

14.1 Förlust av plånbok eller motsvarande

Ekonomiskt bistånd utgör ingen försäkring och ersätter ej förlorade pengar. Kontrollera alltid om personen har hemförsäkring som ersätter denna typ av händelser.

Den sökande ska kunna uppvisa polisanmälan samt kontoutdrag från bank som visar att den sökande tagit ut den uppgivna summan vid uppgiven tidpunkt. Ansvarsfrågan prövas. Om den sökande varit oaktsam i sitt handhavande av plånbok eller pengar föreligger ej rätt till bistånd. Om den sökande hävdar nödsituation kan ekonomiskt bistånd utgå med matnorm.

14.2 Hemkomst efter utlandsvistelse

För den som arbetat utomlands som till exempel aupair eller vistats utomlands av andra skäl och söker ekonomiskt bistånd gäller följande:

För att vara berättigad till bistånd krävs att den sökande står till arbetsmarknadens förfogande i Sverige. Det kan inte anses godtagbart att anmäla sig samma dag eller dagarna innan ansökan om bistånd görs. Det krävs att den sökande varit arbetssökande i Sverige minst en månad innan rätt till bistånd föreligger. Den som vistats utomlands har ett ansvar att planera sin återkomst på så sätt att han eller hon klarar sitt uppehälle minst en månad efter hemkomsten.

Observera att situationer kan uppstå där det inte går att planera återvändandet. Individuell prövning av den aktuella situationen ska göras.

15. Sammanfattning

Varje ärende ska bedömas individuellt och varje särskilt skäl/åtgärd ska noga övervägas och dokumenteras. Försörjningsstödet ska handläggas professionellt och skyndsamt och *alla* åtgärder ska på sikt bedömas leda till en förändring.

Av de övergripande målen för socialtjänsten ska det framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lättillgänglig. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. I socialtjänstens övergripande mål och principer föreslås ett tillägg att socialtjänsten även ska främja enskildas jämställda levnadsvillkor, det vill säga, att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Barns rättigheter stärks och åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vad som är bäst för barnet ska undersökas och vägas mot andra intressen. Vid denna avvägning ska barnets bästa – vilket följer av uttrycket i första hand beaktas – ha hög prioritet och inte bara vara ett bland flera överväganden.